

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALISTICKÉ STOPY – VYHLEDÁVÁNÍ,
DĚLENÍ A VYUŽITÍ V KRIMINALISTICKÉ
IDENTIFIKACI**

Autor práce: Patrik Janeček

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Patrik Janeček

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Kriminalistické stopy - vyhledávání, dělení a využití v kriminalistické identifikaci

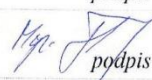
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminalistics traces – Searching, Dividing and Usage in the Criminal Identification

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Jaroslav Hovorka

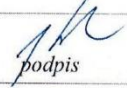

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): 7.3.2020

Cíl bakalářské práce:

Cílem této práce bude vymezení pojmu kriminalistická stopa, provedení jejich dělení podle vybraných hledisek, uvedení možností jejich vyhledávání a zajišťování a prezentace jejich možného obsahu pro kriminalistickou praxi. K tomu budou využity metody sběru dat, metody analýzy, syntéz a dedukce a také metody logického myšlení.

Student: Patrik Janeček	<i>datum</i> 6.5.2020	<i>podpis</i>
Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka	<i>6.5.2020</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	<i>20. 10. 20</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	<i>1. 12. 20</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	<i>1. 12. 20</i> <i>datum</i>	<i>podpis</i>

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jaroslavu Hovorkovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JANEČEK, P. *Kriminalistické stopy – vyhledávání, dělení a využití v kriminalistické identifikaci: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 94 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jaroslav Hovorka

Klíčová slova: kriminalistika, kriminalistické stopy, kriminalisticky relevantní událost, trestný čin.

Předkládaná bakalářská práce řeší otázku kriminalistických stop, dělí je podle vybraných hledisek, popisuje jejich vznik, vyhledávání, zajišťování a dokumentaci. Okrajově se zabývá kriminalistickou identifikací a historií kriminalistiky. Kriminalistická věda disponuje bohatým teoretickým zázemím, které je možné široce prakticky aplikovat. Práce je proto rozdělena do šesti různých kapitol, ve kterých budou prezentovány informace o kriminalistických stopách a o jejich možném využití v kriminalistické identifikaci.

ABSTRACT

JANEČEK, P. *Criminalistics traces – Searching, Dividing and Usage in the Criminal Identification*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2021. 94 p. Supervisor: Mgr. Jaroslav Hovorka.

Key words: Criminology, forensic evidence, a forensically relevant event, a crime

Translated bachelor thesis solves the question of criminalistic traces, divide them according to selected aspects, describes their origins, search, securing and documentation. Marginally it deals with forensic identification and history of forensics. Criminology has got a rich theoretical background, which can be widely applied in practice. The thesis is therefore divided into six different chapters, which will present information on forensic footprints and their possible use in criminological identification.

Obsah

ÚVOD	9
1 CÍLE A METODIKA.....	10
2 HISTORIE KRIMINALISTIKY.....	12
2.1 Vývoj kriminalistiky na území ČR.....	15
3 DĚLENÍ KRIMINALISTICKÝCH STOP PODLE VYBRANÝCH HLEDISEK.....	24
3.1 Vymezení základních pojmů	24
Ad. b) Kriminalisticky relevantní událost	26
Ad. c) Místo činu.....	27
Ad. d) Kriminalistická stopa.....	29
Ad. e) Kriminalistická metoda	31
3.2 Základní předpoklady existence kriminalistických stop, dělení stop.....	34
3.3 Základní dělení kriminalistických stop.....	36
3.4 Materiální stopy	41
4 VZNIK, VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A DOKUMENTACE STOP	59
4.1 Vznik kriminalistických stop	59
4.2 Vyhledávání kriminalistických stop.....	62

4.3 Zajišťování a dokumentace kriminalistických stop.....	65
4.4 Dokumentace kriminalistických stop.....	69
5 KRIMINALISTICKÁ IDENTIFIKACE.....	74
5.1 Základní principy kriminalistické identifikace.....	74
5.2 Objekty a druhy kriminalistické identifikace.....	77
6 POLICEJNÍ ČINNOST V PRAXI.....	83
ZÁVĚR.....	90
Seznam použitých zdrojů.....	92

ÚVOD

Kriminalita je společenský problém, který nemůžeme ignorovat. Dějiny jsou plné vražd, loupeží, krádeží, podvodů. Proto, se lidé snažili, pokud to bylo v jejich silách, pachatele odhalit a potrestat. Metody vyšetřování a tresty se měnily s dobou, ve které se žilo. Ve středověku důkazním prostředkem bylo právo útrpné, ale od konce 19. stol. důkazní prostředky přinášejí jednotlivé vědní obory kriminalistiky. Jejich poznání bylo založeno na získávání kriminalistických stop. A právě kriminalistické stopy jsou výsledky úkonů, které provádí kriminalisté, mohou tak zachránit lidské životy, ochránit majetek či zastavit pachatele, kteří páchají trestnou činnost.

Kriminalistika se stejně jako ostatní vědní obory vyvíjí, přináší nové vědecké poznatky, doporučuje prostředky a stanovuje metody kriminalisticko-technické činnosti a také spolupracuje se s ostatními vědními disciplínami (např. s medicínou, chemií, biologií). Práce kriminalistů je pak díky spolupráci s ostatními vědními disciplínami zjednodušena. I přesto je v dnešní moderní době nutné zajistit, aby každé oddělení policie mělo moderní kriminalisticko-technické prostředky a dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků.

I vyšetřování má svoji posloupnost a řád, na kterém pracovali znalci a odborníci prosazující poznatky kriminalistické vědy. Vždy je důležité stanovit si, jaké objekty budou zkoumány. Kriminalistika zkoumá skutek trestného činu, stopy trestného činu, nositele stop, činnost policie, orgánů činných v trestním řízení, odborníků a znalců při odhalování a vyšetřování trestných činů a při zkoumání stop.

Předmětem předkládané bakalářské práce bude problematika kriminalistických stop.

1 CÍLE A METODIKA

Cílem této bakalářské práce bude představit odborné veřejnosti problematiku kriminalistických stop, tedy jejich vznik, zánik, možnosti vyhledávání, zajištění a jejich dokumentace. Součástí cíle bude také provedení jejich klasifikaci podle předem vytyčených hledisek a možnosti využití kriminalistických stop v procesu kriminalistické identifikace. Dílčím cílem bude využití obsahu práce ve výuce kriminalistiky.

Práce se bude skládat z šesti kapitol. V první z nich budou vytyčeny cíle práce a základní metody, které budou při její tvorbě využity.

Druhá kapitola bude zaměřena na historii kriminalistiky jako samostatné vědy. Tato kapitola bude rozdělena na dvě podkapitoly, z nichž první část bude krátce věnována historii světové kriminalistiky, ve druhé části bude zpracován průřez vývojem kriminalistiky na území České republiky; v obou částech budou představeni přední představitelé kriminalistické vědy.

Třetí kapitola bude zaměřena vymezení základních pojmů a klasifikaci kriminalistických stop. Tato kapitola bude opět rozdělena na podkapitoly. Jako první budou v této vymezeny základní pojmy týkající se problematiky kriminalistických stop. Dále zde budou popsány základní předpoklady existence kriminalistických stop a budou uvedena hlediska pro klasifikování kriminalistických stop.

V kapitole čtyři bude prezentována problematika vzniku, zajišťování, vyhledávání a dokumentace kriminalistických stop, a to jak stop paměťových, tak materiálních.

Pátá kapitola se bude zabývat problematikou kriminalistické identifikace. Zde budou vymezeny základní principy kriminalistické identifikace a následně také objekty kriminalistické identifikace. Budou zde také popsány jednotlivé druhy kriminalistické identifikace.

V šesté kapitole budou uvedeny možnosti a využití kriminalistických stop v policejní praxi se zaměřením na jednotlivá stádia trestního řízení dle trestního řádu.

Pro tvorbu této práce budou využity následující metody: literární rešerše, srovnávání, analýza, syntéza a dedukce získaných informací.

2 HISTORIE KRIMINALISTIKY

Kriminalistika jakožto samostatný vědní obor nemá příliš dlouhou historii, ačkoliv některé osobnosti kriminalistiky zastávají názor, že kriminalistika existuje již od starověku. Již tehdy využívala tehdejší policie či soudy různé důkazy, které i odborná literatura označuje za kriminalistické. Přesto je nutno konstatovat, že v době do poloviny 19. stol, zde využívané metody a postupy mající za úkol získání důkazního materiálu v prospěch či neprospěch obviněného, měly zpravidla pramálo společného s moderní vědeckou kriminalistikou. To vyplývá i ze skutečnosti, že téměř až do konce 18. století při dokazování v trestním řízení byl hlavním, a ve své podstatě téměř jediným důkazem, výslech obviněného a svědků, přičemž zejména doznání obviněného mělo pro rozhodnutí ve věci zcela zásadní význam.

Ve starověku i ve středověku soudce ani neměl s ohledem na velmi nízkou úroveň vědy, vzdělání a na stav kultury k dispozici takřka jiné možnosti, jak zjistit pravdu o spáchaném trestném činu. Tehdejší soudce proto využíval primitivní, a často i nesmírně surové metody, jako bylo mučení či ordály.¹

Skutečné počátky kriminalistiky je však nutné hledat až mnohem později, a to v 19. století.² A právě: „...osvícenství a další pokrokové myšlenkové proudy, všeobecné kulturní a civilizační rozvoj a velké sociální otřesy vedly v 18. a 19. století k zásadním reformám trestního procesu na evropském kontinentu. Předchozí čistě inkviziční model

¹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 18. ISBN 80-7179-362-0

² STRAUS, Jirí. VAVERA, František et. al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 21. ISBN 978-80-7380-370-4.

trestního řízení se všemi jeho nectnostmi byl opuštěn a nahrazen tzv. reformovaným kontinentálním procesem.“³

S tím souvisí fakt, že kromě výše zmíněné humanizace trestního procesu docházelo k obrovskému rozvoji vědeckého poznání napříč všemi vědními obory, kam řadíme obory přírodovědné, společenské i technické vědy. Poznatky z těchto věd začaly být pomalu využívány pro boj se zločinem.⁴ I proto lze dějiny kriminalistiky lze sledovat jak na úrovni světové, tak na úrovni tuzemské, tedy na území současné České republiky.

Historie světové kriminalistiky je propojena s významnými osobnostmi kriminalistické vědy. Jak uvedeno v odborné literatuře, existuje samozřejmě velký počet významných osobností, které se významně zasadily o rozvoj jednotlivých oborů kriminalistiky.

Nepochybně zásadní postavou pro rozvoj evropské i světové kriminalistiky je rakouský profesor Hans Gross⁵, který je označován za otce kriminalistiky. Jeho zásadním dílem, které ovlivnilo kriminalistiku po celém světě, je publikace: „*Příručka pro vyšetřující soudce*“ z roku 1893. Je nutno také zmínit, že založil v roce 1899 časopis s názvem „*Archiv für Kriminalantropologie und Kriminalistik*“, který, ačkoliv již pod jiným názvem, vychází dodnes.⁶

³ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 18. ISBN 80-7179-362-0

⁴ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 19. ISBN 80-7179-362-0.

⁵ Hans Gross žil mezi lety 1847–1915.

⁶ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 19. ISBN 80-7179-362-0.

Dále je nutné zmínit francouzského kriminalistu Alphonse Bertillona⁷, jehož jméno je spojeno především s oborem zvaným kriminalistická antropologie. Bertillon je tvůrcem antropometrické metody umožňující identifikaci osob zvané „bertillonáž“. Jejím prostřednictvím lze zajišťovat, klasifikovat a evidovat antropometrická data osob a na základě toho vytvářet rozsáhlé databáze pachatelů.⁸ Bertillon tuto metodu doplnil také o portrétní fotografie měřených osob, čímž tuto metodu ještě zdokonalil.

Další významné osobnosti jsou spojeny s rozvojem kriminalistické daktyloskopie. Jedná se například o Angličany Francise Galtona, Williama J. Herschela či Henryho Fauldse. Jejich zásluhou vznikl v roce 1901 daktyloskopický klasifikační systém, který se rozšířil po celém světě. V evidencích jednotlivých policejních sborů byly shromážděny a využívány údaje o milionech evidovaných osob. Tento mechanický systém úspěšně fungoval až do příchodu automatizovaných počítačových systémů, které byly v policii zavedeny ke konci 20. stol.⁹

Nelze opomenout osobnosti německé kriminalistiky. Zde je na místě připomenout osobnost Roberta Heindla. Tento významný policejní úředník: „na základě studia kriminálních recidivistů teoreticky zdůvodnil a do praxe zavedl registraci pachatelů založenou na znacích způsobu páčání trestných činů, nazývanou *modus operandi*, systém (MOS).“¹⁰

⁷ Alphonse Bertillon žil mezi lety 1853–1914.

⁸ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 19–22. ISBN 80-7179-362-0.

⁹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 22. ISBN 80-7179-362-0.

¹⁰ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 22. ISBN 80-7179-362-0.

2.1 Vývoj kriminalistiky na území ČR

„Česká kriminalistika měla od samého svého vzniku na počátku 20. století solidní úroveň, srovnatelnou se stavem v zahraničí. Naši první průkopníci kriminalistických metod pocházeli zpravidla z policejních řad; inspirovali se zejména pracemi rakouských, německých a francouzských autorů, s nimiž byli dobře obeznámeni a snažili se je velmi rychle aplikovat v praxi a literárně je propagovat; v některých dílčích oblastech je dovedně obohacovali o domácí zkušenosti.“¹¹

Ačkoliv výše uvedená citace hovoří o kriminalistice české, je samozřejmě důležité si uvědomit, že prvopočátky kriminalistiky na našem území jsou historií nejen české kriminalistiky, ale kriminalistiky československé, a ještě dříve i kriminalistiky Rakousko-uherské.

Kriminalistiku na našem území lze členit na několik zásadních etap¹², a to kriminalistiku:

- a) do roku 1918, kdy české země spadaly pod země Rakousko-uherské monarchie
- b) 1918–1939, období samostatné Československé republiky (první a druhá republika)
- c) 1939–1945, období druhé světové války (okupace německou armádou)
- d) 1945–1991, působení Sboru národní bezpečnosti

¹¹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 24–25. ISBN 80-7179-362-0.

¹² Mezníků bylo samozřejmě mnohem více a s ohledem na tento fakt existují i jiné etapizace vývoje české kriminalistiky, pro účely této práce však byla zvolena pouze tato etapizace.

e) 1991 – současnost¹³

Ačkoliv dějiny kriminalistiky na našem území jsou velice bohaté a existuje mnoho významných osobností, jejichž jména jsou neodmyslitelně spjata s tímto oborem, není cílem této práce předložit jejich komplexní výčet, nýbrž pouze ve stručnosti přiblížit vývoj kriminalistiky na našem území.

Ad. a) etapa do roku 1918

Před prvorepubliková kriminalistika českých zemí byla pod výrazným vlivem zahraničních autorů, a to především autorů rakouských, německých či francouzských. Důležitou osobností tohoto období byl Karel Klečka, vrchní komisař policejního ředitelství ve Vídni a „*přísežný tlumočnick jazyka českého*“, který v roce 1914 přeložil německý originál knihy, který vyšel pod českým názvem „*Pokyny pro službu vyšetřovací s návodem k daktyloskopii*“. Tato kniha byla následně podkladem pro další české kriminalistické publikace. První část obsahovala popis jednotlivých druhů zločinců s jejich charakteristikami, způsob padělání mincí a zločinecké postupy vypáčení pokladen. Druhá část knihy pak obsahovala mimo jiné i informace o antropometrii podle Bertillona.¹⁴ „*Již od poloviny 19. století byl pražským policejním ředitelstvím vydáván Policejní oznamovatel, který sloužil jako pátrací pomůcka pro bezpečnostní orgány po celých Čechách. Pokrok, který přinesl přelom 19. a 20. století, přinesl také do výbavy bezpečnostního oddělení fotoatelier a díky tomu byla v roce 1900 zavedena sbírka podobizen pachatelů obojího pohlaví.*“¹⁵ K tomu v roce 1901 došlo ke zřízení

¹³ STRAUS, Jiří. VAVERA, František et. al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 38. ISBN 978-80-7380-370-4.

¹⁴ STRAUS, Jiří. VAVERA, František et. al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 40 – 41. ISBN 978-80-7380-370-4.

¹⁵ STRAUS, Jiří. VAVERA, František et. al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 43. ISBN 978-80-7380-370-4.

daktyloskopického oddělení v Praze sloužícího ke zjišťování totožnosti osob, přičemž toto oddělení bylo v roce 1919 změněno na „*Ústřední daktyloskopickou stanici*“.¹⁶

Ad. b) etapa v období 1918-1939:

Ve stejném období, v jakém vznikl československý stát, je datován i vznik Československé kriminalistiky, přičemž Československá kriminalistika přirozeně navazovala na zkušenosti policistů a četníků Rakousko-Uherska. Vycházela při tom zejména z děl rakouského kriminalisty a soudce Hanse Grosse, který vydal „*Encyklopedie kriminalistiky*“ a „*Souhrnné kriminalistické pojednání*“.¹⁷

Již ve dvacátých letech 20. století začaly v poválečném Československu vycházet publikace zaměřené na kriminalistiku a kriminalistickou identifikaci. Významnou osobností, která vydala jednu z prvních československých kriminalistických publikací: „*Nauka o daktyloskopování a popisování osob*“ byl v roce 1920, policejní úředník v Praze František Protiwenský.¹⁸

Dalším zásadním momentem byl rok 1926, kdy vznikl z původního Kriminálního ústavu a Kriminálního archivu u zemského soudu v Praze zřízeného Ministerstvem spravedlnosti Kriminologický ústav. Dalším důležitým datem byl rok 1928, s nímž je spojeno zřízení „*Ústřední četnické pátrací oddělení*“.¹⁹

¹⁶ STRAUS, Jiří. VAVERA, František et. al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 43. ISBN 978-80-7380-370-4.

¹⁷ STRAUS, Jiří. VAVERA, František et. al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 46. ISBN 978-80-7380-370-4.

¹⁸ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 19. ISBN 80-86473-82-1.

¹⁹ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 20-21. ISBN 80-86473-82-1.

Mezi další prvorepublikové osobnosti československé kriminalistiky patřili Oldřich Pinkas a Josef Povondra, kteří vydali v roce 1922 publikaci nazvanou: „*Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou*“. Nelze nezmínit osobnost Josefa Šejnohy, který v roce 1930 publikoval první „*Kriminální psychologii*“ v roce 1931, „*Kriminální taktiku*“ a v roce 1932 „*Kriminální techniku*“. ²⁰ Tyto publikace byly určeny pro úzkou odbornou veřejnost, zejména pro práci policistů.

Ad. c) etapa od roku 1939 do roku 1945

To období označují historikové, jako období protektorátu. V těchto letech bylo naše území okupováno německou armádou, bezpečnostní sbory byly spravovány německými úředníky a vedle českých bezpečnostních sil zde operovaly též německé bezpečnostní sbory. V té době se téměř nevydávala česky psaná kriminalistická ani jiné obdobná odborná literatura, výjimkou byla například kniha Ladislava Havlíčka s názvem „*Mechanoskopie stopy a znaky řemeslných nástrojů*“ z roku 1940. Z této publikace čerpají mechanoskopové dodnes.²¹

Ad. d) etapa let 1945-1991

Po skončení druhé světové války započala reforma bezpečnostních sborů na území Československa. Dne 30. 6. 1945 vznikl Sbor národní bezpečnosti (dále jen SNB). V červenci roku 1945, vznikla samostatná „*kriminální služba*“, a také „*kriminální ústředna*“, která fungovala jako ústřední orgán pro řízení výkonu kriminální služby a kriminalistiky na území republiky. V roce 1946 pak došlo k rozdělení Československa na kraje, s čímž byl spojen i zánik kriminální ústředny jak v Čechách, tak na Slovensku.

²⁰ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 22. ISBN 80-86473-82-1.

²¹ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 24. ISBN 80-86473-82-1.

Naopak v této době začala vznikat „*Hlavní správa Veřejné Bezpečnosti*.“²² Jejím úkolem bylo starat se o ochranu života a zdraví, veřejného pořádku, vyšetřování trestných činů či dohled nad silničním provozem.

Co se týká osobností v oblasti kriminalistiky té doby, za zmínku stojí například Václav Nosek, který uveřejnil v roce 1947 publikaci nazvanou: „*Daktyloskopie, cheiroskopie a pedoskopie*.“ Lze sem zařadit osobnost Edwarda Knoblocha, který je považován za autora první podrobné učebnice soudního lékařství, která byla využívána i na lékařských fakultách. Tato učebnice byla vydána v roce 1953 pod názvem: „*Soudní lékařství a lékařská kriminalistika*“.²³

Pro vývoj kriminalistiky v tomto období měla zásadní vliv také Právnická fakulta Univerzity Karlovy (dále jen UK). Právě na půdě právnické fakulty se v roce 1952 začala kriminalistika vyučovat. Výuka byla zajištěna díky externím spolupracovníkům fakulty. Zde je na místě zmínit jméno Bohuslava Němce, který se stal náčelníkem „*Kriminalistického ústavu*“ v Praze a byl také prvním autorem učebních textů pro právníky. Pro kriminality vydal např., „*Kriminalistickou příručku*“, a to v roce 1960. Nelze opomenout ani osobnosti moderní československé kriminalistiky, kterými byly Zdeněk Titlbach, Miroslav Protivinský či Jan Musil.²⁴

²² STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 25. ISBN 80-86473-82-1.

²³ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 26. ISBN 80-86473-82-1.

²⁴ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 29. ISBN 80-86473-82-1.

S právnickou fakultou UK je také velmi úzce spojena osoba Vladimíra Solnaře, který byl takřka dvacet let vedoucím katedry trestního práva a významně podporoval na půdě fakulty rozvoj kriminalistické vědy.²⁵

Spolupráce katedry trestního práva UK s odborem „*Hlavní správy Veřejné bezpečnosti*“ a „*Kriminalistického ústavu*“ byla velmi přínosná – rozvíjela kriminalistiku jak po teoretické, tak po stránce praktické. V roce 1958 byla na této fakultě obnovena činnost dřívějšího „*Kriminalistického ústavu UK*“. Ten měl za úkol poskytovat komplexní služby v oblasti zkoumání a identifikace stop. Součástí obnoveného „*Kriminalistického ústavu UK*“ byly kriminalistické kabinety katedry trestního práva, které vznikly v roce 1960. Zde byla knihovna s díly osvědčených kriminalistů, názorné pomůcky, diapositivy, malé technické pracoviště pro různé technické úkony.

Pro praktickou kriminalistiku bylo dalším důležitým mezníkem vydání kapesní „*Kriminalistické příručky*“, která vyšla v roce 1960. Na jejím vydání se podílel Bohuslav Němec, Vladimír Chylík a Stanislav Černín. Příručka měla sloužit především pro pracovníky „*Veřejné a Státní bezpečnosti*“. Kriminalistická věda se také vyvíjela díky časopisu „*Kriminalistický sborník*“ a „*Československá kriminalistika*“. Koncem 60. let přebíral péči o kriminalistiku a kriminalistickou literaturu „*Ústav kriminalistiky právnické fakulty Univerzity Karlovy*“. V roce 1969 zpracoval tento ústav spolu s katedrou kriminalistiky právnické fakulty UK a externími spolupracovníky novou učebnici „*Kriminalistiky*“.²⁶

Dalším mezníkem v oblasti kriminalistických stop se stal rok 1972. V té době byl vymezen pojem mikrostopy. Aby mohly být zkoumány tyto kriminalistické stopy, vznikaly nové laboratoře vybaveny speciálními přístroji. Do provozu byla uvedena

²⁵ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 27. ISBN 80-86473-82-1.

²⁶ STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 163. ISBN 978-80-7380-370-4.

elektronová mikrosonda a rozvíjely také se metody optické mikroskopie, infračervené spektrofotometrie a hmotnostní spektrometrie.

Koncem 70. let začal „*Kriminalistický ústav*“ řešit vybudování expertizních pracovišť SNB v jednotlivých krajích, čímž by se posílila jednotlivá technická pracoviště kriminální policie a výrazně se tak zkrátila doba mezi spácháním trestného činu a výsledkem expertizy. Myšlenka byla kompletně realizována v polovině 80. let. V rámci odborů kriminalistiko-technických expertiz v jednotlivých krajích působili na těchto pracovištích zkušení balistici a další odborníci zaměřeni na zkoumání specifického druhu stop. Dále byla v Kriminalistickém ústavu se sídlem v Praze vedena „*Ústřední sbírka balistických stop z neobjasněných trestných činů*“, která se průběžně doplňovala a kde byly prověřovány nejrůznější zbraně.

Od roku 1970 se velmi rozvinul systematický výcvik služebních psů pro využití SNB, jednak pro vyhledávání a pátrání po osobách, ale také pro identifikaci osob podle pachu. Metoda pachových konzerv byla však známá i předtím, jen nepatřila mezi samostatnou kriminalistickou disciplínu. V září 1977 byla upravena „*Směrnice pro využívání metody pachových konzerv ve Sboru národní bezpečnosti*“, kterou vydalo ji ministerstvo vnitra. Tato směrnice stanovovala úlohy, kritéria, postupy a materiálně-technické vybavení pracovišť využívající metody pachových konzerv. V době vzniku byla směrnice utajována.

V roce 1984 se celosvětová kriminalistika v oboru zkoumání biologických stop posunula o oblast výzkumu DNA. Britský vědec Alec Jeffreys v tomto roce poprvé využil genetické metody identifikace osob k vyřešení případu vraždy. Analyzoval vzorky krve více podezřelých. Případ získal velkou publicitu. V České republice však byla metoda použití DNA úspěšně použita až v roce 1992 v případě vraždy 19leté studentky, která byla zavražděna 27. června 1990 na Pedagogické fakultě v Brně.²⁷

²⁷ STRAUS, Jirí a František VAVERA. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 56-67. ISBN 978-80-7380-370-4.

Ad. e) etapa od roku 1991 po současnost

Poslední etapou ve vývoji kriminalistiky na území České republiky (dále jen ČR) je období od roku 1991 po současnost. V této době měly a mají na rozvoj kriminalistiky na našem území vliv osobnosti, které jsou spojovány s kriminalistickou vědou, tak osobnosti spojených s kriminalisticko-technickým zkoumáním kriminalistických stop.

Mezi významné osobnosti v této oblasti patří Albert Bradáč (oblast soudního inženýrství), Michal Dlouhý (právník, policista, historik, spisovatel), Michal Dogoši (oblast soudního lékařství), Jan Chmelík (bývalý náměstek policejního prezidia pro kriminální službu, vysokoškolský pedagog), Zdeněk Konrád (vysokoškolský pedagog), Jan Musil (kriminalistická biologie, soudce Ústavního soudu ČR), Viktor Porada (autor a spoluautor kriminalisticky děl se širokým aplikačním zázemím příbuzných vědných oborů - soudní inženýrství, soudní lékařství, bezpečnostní vědy, forenzní biomechanika), Vladimír Prerad (autor kriminalistických publikací), Miroslav Protivinský (český kriminalista a vysokoškolský pedagog), Jiří Straus (kriminalistická technika, kriminalistická expertíza, soudní inženýrství, forenzní biomechanika), Přemysl Strejc (oblast soudního lékařství), Jaroslav Suchánek (vysokoškolský pedagog, spisovatel) a Miroslav Rybář (spisovatel).

Z institucí, které výrazně ovlivnily moderní kriminalistiku, není možné opomenout práci katedry kriminalistiky Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti (dále jen VŠ SNB), Kriminalistického ústavu v Praze, jednotlivá Oddělení kriminalisticko-technických expertíz Policie ČR, Ústav soudního lékařství v Praze, Ústav soudního inženýrství VUT Brno nebo Právnickou fakultu Univerzity Karlovy.²⁸

²⁸ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 31. ISBN 80-86473-82-1.

Po zániku VŠ SNB, která disponovala čtyřmi fakultami ve třech městech dne 1.11.1992, vzniká v Praze navazující nová vysoká škola policejního směru, kterou je Policejní akademie České republiky v Praze (dále jen PA ČR).

Vznik PA ČR nebyl vůbec snadný. V době po listopadu 1989 nebyla politická situace vzniku takového zařízení nakloněna. Navíc pro vznik akademie bylo potřeba nových pracovníků z řad vysokoškolsky vzdělaných policistů. Byl vytvořen tým přípravné skupiny, který vypracovával podrobný projekt nové školy, jeho předsedkyní se stala Hana Bartošová – pozdější rektorka Policejní akademie. Nyní se PA ČR velmi zasazuje o výchovu a vzdělání současných kriminalistů.²⁹ V současné době je možné studovat na Fakultě bezpečnostně právní a Fakultě bezpečnostního managementu. Na obou fakultách může studovat každý, kdo splní podmínky přijímacího řízení.³⁰

²⁹ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 30. ISBN 80-86473-82-1.

³⁰ STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. s. 208-209. ISBN 978-80-7380-370-4.

3 DĚLENÍ KRIMINALISTICKÝCH STOP PODLE VYBRANÝCH HLEDISEK

Kriminalistické stopy a jejich informační obsah jsou zásadním důkazním prostředkem pro práci policie. Ale každá z nich má svá specifika, která přinášejí důležité informace k osobě pachatele, k oběti či k průběhu protiprávního jednání. Proto je nezbytné tyto stopy rozdělit. A právě kriminalistika přináší klíč, jak toto rozdělení provést, což bude součástí této kapitoly. Zároveň zde bude proveden jejich popis a vymezení pojmů vztahujících se k problematice kriminalistických stop.

3.1 Vymezení základních pojmů

V této podkapitole bude proveden rozbor a popis důležitých pojmů, které se týkají kriminalistických stop, kriminalistické identifikace a dalších pojmů, které budou následně v práci využívány.

Mezi základní pojmy spadají následující pojmy:

- a) Kriminalistika
- b) Kriminalisticky relevantní událost
- c) Místo trestného činu
- d) Kriminalistická stopa
- e) Kriminalistická metoda
- f) Kriminalistická technika
- g) Kriminalistická taktika

Ad. a) Kriminalistika

Pojem kriminalistika je jedním ze zásadních pojmů souvisejících s obsahem této práce. Je to právě kriminalistika, je věda, která definuje, rozvádí a popisuje specifické pojmy, které jsou s ní úzce propojeny. Vlastní pojem „*kriminalistika*“ lze definovat různě. V odborné literatuře se uvádí, že: „*Někteří autoři vymezují kriminalistiku velmi stručně a vágně – tak např. nestor kriminalistiky Hans Gross ji definuje jako nauku o reáliích trestního práva (1898). Novější definice jsou zpravidla obširnější a obsahují ty obecné pojmové znaky, které jejich autoři pokládají za nejdůležitější a nejvíce specifické pro odlišení kriminalistiky od jiných vědních disciplín. Je třeba dodat, že v publicistice a v populárně naučné literatuře se termín „kriminalistika“ často používá velmi nepřesně a zaměňuje se s označením příbuzných oborů, jako je kriminologie, nauka o policii nebo nauka o trestním právu.*³¹

Pro účely této práce byla vybrána tato definice „***Kriminalistiky***“, kde je popisována jako: „***samostatný vědní obor, který zkoumá a objasňuje zákonitosti vzniku, zániku, vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalistických stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných informací. Na tomto základě vypracovává metody, postupy, prostředky, operace a doporučení pro kriminalisticky praktickou činnost, bez ohledu na formální podmínky jejich využití v praxi různých policejních sborech.***“³²

Kriminalistika se spolu s dalšími příbuznými vědními obory, jako je například kriminologie, penologie, trestněprávní věda a různé další forenzní vědy, zabývá totožným negativním společenským jevem, a tím je zločinnost. Co se pak týká předmětu samotné kriminalistiky, pak se v odborné literatuře uvádí, že: „*je třeba v činnosti související*

³¹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. s. 3. ISBN 80-7179-362-0

³² PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 29. ISBN 978-80-7380-741-2.

s odhalováním a vyšetřováním trestných činů vyčlenit ten její aspekt, elementy, jejichž zkoumání může být zabezpečeno metodami kriminalistiky a není předmětem zkoumání jiných věd. (...) půjde o takový druh „činnosti“, které vedou k efektivnímu a objektivnímu odhalování a vyšetřování trestného činu, kriminalisticky relevantní události.“³³

S ohledem na výše uvedené lze dovodit, že:

- „základním objektem kriminalistického zkoumání je odraz objektivní reality jakožto události trestného činu v materiálním prostředí, jakož i vědomí lidí (od pachatelů, přes oběti, až po svědky kriminalisticky relevantní události),
- dalším objektem kriminalistického zkoumání je pak chování pachatele jakožto objektu poznání a na druhé straně chování kriminalisty jakožto objektu řízení
- za souhrnný objekt kriminalistického zkoumání lze označit informačně poznávací strukturu činnosti prováděné při odhalování, vyšetřování a prevenci trestných činů.“³⁴

Ad. b) Kriminalisticky relevantní událost

Za kriminalisticky relevantní událost (dále jen KRU) lze označit událost, která je předmětem intenzivního zkoumání a poznání kriminalistickou praxí. V praktické kriminalistické činnosti jsou pak rozlišovány celkem tři hlavní skupiny událostí, které jsou označovány za KRU, a těmi jsou:

a) události taxativně vymezené v trestním zákoníku ³⁵

³³ PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 29. ISBN 978-80-7380-741-2.

³⁴ PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 29–30. ISBN 978-80-7380-741-2.

³⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

b) dále se jedná o přestupky a správní delikty, které jsou opět taxativně vymezeny a patří převážně do oblasti správního práva

c) zbývající skupiny kriminalisticky relevantních událostí jsou pro oblast kriminalistiky zajímavé pouze do toho okamžiku, než se potvrdí, že se nejedná o žádnou z následujících skupin událostí, kterými jsou:

- sebevraždy
- náhlá úmrtí
- nešťastné náhody
- působení přírodních sil ³⁶

Ad. c) Místo činu

Mezi základní pojmy související s problematikou kriminalistických stop je místo činu, přesněji místo trestného činu. Na úvod je nutné podotknout, že místo trestného činu je propojeno s pojmem místo činu i pojmem ohledání a patří mezi základních pojmy skloňovaných jak v kriminalistické, tak i v trestněprávní teorii a praxi. Místo činu i místo trestného činu je totiž, s ohledem na svůj velmi intenzivní vztah k objasňované události, zcela zásadním zdrojem informací a významným zdrojem kriminalistických stop.³⁷

³⁶ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 54. ISBN 978-80-7380-535-7.

³⁷ PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 507. ISBN 978-80-7380-741-2.

„Za pojem místa činu se považuje místo, kde došlo k jednání pachatele naplňující objektivní stránku trestného činu, ale také místo, kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu.“³⁸

„Definování místa činu má svůj teoretický a praktický význam, dále význam kriminalistický a i když jde ryze o kriminalistický pojem, uplatňuje se i v právní praxi, má tedy i význam právní, zejména při vymezení skutku, a také při stanovení místní příslušnosti, která je odvozována od místa spáchání trestného činu. Můžeme tedy provést základní rozdělení místa činu ve smyslu kriminalistickém (místo činu) a ve smyslu trestněprávním (místo trestného činu).“³⁹

Co se týká samotné definice **místa činu**, uvádí se, že jde o: *„vymezenou část prostoru, kde došlo k jednání zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jejího vzniku, následku a dalších vzájemných souvislostech, projevujících se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování takového činu.“⁴⁰*

Místo činu můžeme chápat jak v užším, tak i v širším smyslu. V užším smyslu se jedná o místo, kde byl konkrétní čin spáchán, zatím co v širším smyslu se jedná též o další místa, kde se nacházejí stopy pachatele nebo dalších osob zúčastněných na spáchaném činu.⁴¹

³⁸ Zákon č. 141/1961 o trestním řízení soudním

³⁹ PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 507. ISBN 978-80-7380-741-2.

⁴⁰ PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 507. ISBN 978-80-7380-741-2.

⁴¹ STRAUS, Jiří. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. s. 125. ISBN 978-80-7380-258-5.

Ad. d) Kriminalistická stopa

Pro tuto práci zcela zásadním pojmem je pojem **kriminalistická stopa**. Jedná se o základní kriminalistickou kategorii⁴² a lze říct, že: „*pojem kriminalistické stopy vychází z filozofické teorie odrazu, která v podstatě stanoví, že každý jev nebo činnost vyvolává v materiálním prostředí konkrétní odraz (změnu). Změny chápeme v kriminalistice jako stopy.*“⁴³

Kriminalistická odborná literatura uvádí, že „**kriminalistická stopa**“ je: „*každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestněprávně relevantní informaci a je zjistitelná, zajistitelná a informace z ní využitelná pomocí dostupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů.*“⁴⁴

Kriminalistické stopy jsou důležité zejména proto, že obsahují zásadní informace o průběhu spáchaného trestného činu. Mají schopnost zachytit pro proces poznání kriminalistické události, tedy jev, který se odehrál v minulosti. Jde také o odpovídající obraz o průběhu události, o činnosti pachatele, jakož i dalších osob zúčastněných na

⁴² KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 53. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁴³ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 2. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁴⁴ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 54. ISBN 978-80-7380-535-7.

vyšetřované události, stejně tak podává informace o použitých prostředcích, nástrojích spáchání apod.⁴⁵

Metodologickým základem poznání události trestného činu na základě kriminalistických stop je tzv. „*teorie vzájemného působení*“. Podstatou odrazu trestného činu je vzájemné působení materiálních systémů a objektů. Při tom platí, že: „*vyšetřovaná událost trestného činu je jedním z materiálních jevů objektivní reality, v jehož průběhu dochází ke vzájemnému působení elementů události trestného činu, především pachatele a jím použitých prostředků a nástrojů s materiálním prostředím, zejména místem činu a předmětem útoku a též s vědomím např. svědků. Výsledkem vzájemného působení je odraz v podobě změn v materiálním prostředí (materiálních stop) a změn ve vědomí lidí (paměťových stop)*“.⁴⁶

Kromě toho samozřejmě vznikají i situace, ve kterých z nejrůznějších důvodů nedojde ke vzniku kriminalistické stopy. Může se jednat například o situaci, kdy změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka je příliš malá, těžko zjištělná, není možné prokázat souvislost mezi změnou a kriminalistickou událostí nebo změna neobsahuje informaci relevantní pro danou věc, anebo není možné v dané fázi poznání takovou změnu vyhledat, fixovat a zkoumat prostřednictvím jednotlivých kriminalistických metod, prostředků či postupů.⁴⁷

⁴⁵ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 68. ISBN 978-80-7380-666-8.

⁴⁶ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 82–83. ISBN 80-86473-82-1.

⁴⁷ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 83. ISBN 80-86473-82-1.

Ad. e) Kriminalistická metoda

Kriminalistickou metodu lze definovat jako: „metodu, s jejíž pomocí kriminalistika zkoumá cestu poznání svého vlastního předmětu, metody kriminalistické vědy, jakož i metody kriminalisticko-praktické činnosti. Kriminalistické metody se vytvářejí zejména pro potřeby vyšetřovací, soudní, jakož i znalecké činnosti za účelem vyhledávání, zkoumání a následného hodnocení důkazů.“⁴⁸

Kriminalistika rozlišuje mezi dvěma hlavními skupinami metod, a to jsou:

- jednak metody kriminalistické vědy
- jednak metody kriminalistické praxe⁴⁹

Metody kriminalistické vědy lze podle stupně jejich obecnosti rozlišovat tři skupiny metod, a to jsou:

- a) **obecné metody**, které jsou používány ve všech oblastech vědy i praxe, nejen kriminalistiky. Do této skupiny řadíme například pozorování, popis, měření, indukce, dedukce, analýza, syntéza a mnoho dalších
- b) **metody jiných vědních oborů**, a to jak přírodních (matematika, fyzika, chemie, biologie apod.), tak společenských (právo, psychologie, sociologie apod.), které však kriminalistika používá ke zkoumání svého specifického předmětu a svých specifických cílů
- c) **metody, které využívá výhradně kriminalistika** a které byly vytvořeny speciálně pro účely zkoumání svého předmětu. Jedná se zprvu o studium a

⁴⁸ STRAUS, Jiří. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. s. 102. ISBN 978-80-7380-258-5.

⁴⁹ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 40. ISBN 978-80-7380-666-8.

zevšeobecnování bezpečnostní, vyšetřovací a soudní praxe za účelem vypracování metod kriminalistické praktické činnosti a zadruhé o tvůrčí aplikaci a transformaci poznatků jiných věd za účelem vypracování metod kriminalistické praktické činnosti ⁵⁰

Metody kriminalistické praktické činnosti. I tyto metody je možné rozdělit dále do tří skupin, a to na:

- **obecné poznávací metody**, které jsou pro svou obecnou platnost aplikovatelné stejně jako v kriminalistické vědě, tak právě i v kriminalistické praxi. Využití těchto metod je však trochu odlišné než v oblasti kriminalistické vědy, neboť metody sledují odlišný cíl.
- **metody převzaté z jiných vědních oborů**, kterým se v kriminalistické praxi dostává všestrannějšího využití než v oblasti vlastního vzniku. Jedná se o obrovské množství metod a jejich modifikací, tudíž jejich úplný výčet ani není možný i s ohledem na fakt, že tato skupina metod se velmi dynamicky rozvíjí. Mezi nejpoužívanější metody lze řadit například mikroskopii, luminiscenční analýzu, absorpční spektrální analýzu, fotospektrometrii, chromatografii, elektroforézu, gamagrafii atd. Tyto metody jsou zásadní pro zkoumání řady kriminalistických stop. Dále mají své uplatnění i metody antropologické a antropometrické, a to například v souvislosti s identifikací nalezeného mrtvého těla či kostrového nálezu. Nutno podotknout, že stále větší využití v kriminalistické praxi mají metody matematické a zejména kybernetické, dále biomechanika a další jim podobné metody.
- **specifické metody kriminalistické praxe**, přičemž významné postavení mají metody kriminalisticko-technické, využívané především za účelem vyhledávání, zajišťování. Tyto metody se využívají i v rámci kriminalisticko-technického zkoumání všech materiálních stop a dalších důkazů důležitých pro trestní řízení.

⁵⁰ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 40–41. ISBN 978-80-7380-666-8.

Jedná se tedy o metody využívané kriminalistickými technikami a experty z oboru kriminalistické techniky. Do této skupiny metod lze zařadit například daktyloskopii, mechanoskopii, trasologii a další.⁵¹

Ad. f) Kriminalistická technika

Kriminalistickou techniku lze charakterizovat jako samostatnou a praktickou část systému kriminalistiky. Tato část kriminalistiky využívá metody sloužící k vyhledávání, zajišťování, dokumentaci i zkoumání zejména jedné skupiny kriminalistických stop, a to stop materiálních. I kriminalistickou techniku lze definovat, a to takto: „*zahrnuje systém technických metod, prostředků a postupů sloužících k shromažďování a zkoumání trestně procesních důkazů a jiných kriminalistických relevantních informací při odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.*“⁵²

Kriminalistická technika v podmínkách policejní praxe se zaměřuje především na vyhledávání, zajišťování, dokumentaci a zkoumání kriminalistických stop, zejména stop materiálních na místech, kde je prováděno ohledání, a také na identifikaci konkrétních osob nebo věcí podle zajištěných stop a dalších markantů.⁵³

Ad. g) Kriminalistická taktika

*Dalším souvisejícím pojmem je **kriminalistická taktika**, která: „těž zkoumá postupy a operace zaměřené na efektivní provedení procesních úkonů. Zahrnuje učení o kriminalistických verzích, o plánování vyšetřování, o ohledání místa činu, o provedení*

⁵¹ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 42–43. ISBN 978-80-7380-666-8.

⁵² STRAUS, Jiří. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. s. 103. ISBN 978-80-7380-258-5.

⁵³ STRAUS, Jiří. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. s. 103. ISBN 978-80-7380-258-5.

vyšetřovacího experimentu, o rekognici, rekonstrukci, pátrání a výslechu.“⁵⁴ Kromě toho, vyhodnocuje, pracuje a zaměřuje se na druhou skupinu kriminalistických stop, a to jsou stopy paměťové.

3.2 Základní předpoklady existence kriminalistických stop, dělení stop

Každá kriminalistická stopa musí být s kriminalisticky relevantní událostí v souvislosti nejméně příčinné, často se však u těchto stop vyžaduje také souvislost časová i místní. Ačkoliv kriminalistická literatura předkládá řadu okolností, za kterých vznikají kriminalistické stopy, takřka všechny z nich shodně uvádí tři základní podmínky, které musí určitý odraz v materiálním prostředí splňovat, aby se dalo hovořit o kriminální stopě. Kriminalistická stopa musí vzniknout jako „**ODRAZ**“: Jde tedy změnu, která musí být v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí, musí existovat alespoň od svého vzniku do zjištění, a musí být vyhodnotitelný současnými kriminalistickými metodami a prostředky.

Ad. 1) Odraz musí být v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí

Mezi kriminalistickou stopou a kriminalisticky relevantní událostí musí existovat příčinná souvislost, aby měla kriminalistický význam. Platí totiž, že není-li prokázána příčinná souvislost mezi kriminalistickou stopou a kriminalisticky relevantní událostí, jedná se pouze o stopu obecnou, která pak dále není předmětem kriminalistického zkoumání.⁵⁵

Vzhledem k tomu, že policejní orgán nemůže na počátku řešení případu s určitostí vědět, které z evidentních nebo domnělých změn jsou či nejsou v příčinné souvislosti s událostí vyšetřovanou, musí ke všem získaným stopám přistupovat, jako ke

⁵⁴ STRAUS, Jiří. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. s. 103. ISBN 978-80-7380-258-5.

⁵⁵ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 2. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

kriminalistickým stopám. Až po vyloučení příčinné souvislosti může tyto stopy případně vyřadit, jako stopu nevyužitelnou.⁵⁶

Platí, že: „na místě kriminalisticky relevantní události většinou nelze stanovit, které změny splňují stanovená kritéria, a jsou tedy kriminalistickou stopou, a které stanovená kritéria nesplňují, a není třeba se jimi dále zabývat. Platí proto obecná zásada, že na místech kriminalisticky relevantních událostí se vyhledávají a zajišťují všechny změny. Teprve jejich následujícím zkoumáním a vyhodnocováním se zjistí, zda mají ke konkrétní události vztah (příčinnou souvislost) a mohou pomoci při jejím objasňování.“⁵⁷ Stopa má pro kriminalistiku klíčový význam, díky ní je možné rozvíjet dále objasňování případu.

Ad. 2) Odraz musí existovat alespoň od svého vzniku do zjištění

Tato podmínka je zcela logická, neboť změnu, která sice existuje, ale zanikne dříve, než ji někdo zjistí, pochopitelně není možné využít. V praxi lze takový rychlý zánik pozorovat v situaci, kdy v průběhu kriminalisticky relevantní události dojde například k udupání travnatého místa, které po nějaké době dosáhne opět své původní podoby či o případ vzniku jízdních stop automobilu na mokré vozovce, které rychle zaniknou opětovným slitím vody na povrchu vozovky.

⁵⁶ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 2. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁵⁷ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

Ad. 3) Odraz musí být vyhodnotitelný současnými kriminalistickými metodami a prostředky

Poslední podmínka se bezprostředně vztahuje ke znalecké činnosti spojené se zkoumáním a následným vyhodnocováním kriminalistických stop. Platí totiž, že pokud není možné metodami a prostředky, které lze uplatnit při zkoumání stop právě v době jejich zkoumání, nelze z nalezených, zjištěných a zajištěných stop získat potřebné kriminalisticky relevantní informace. Taková změna ve své podstatě ztrácí pro kriminalistickou činnost svůj význam.⁵⁸

3.3 Základní dělení kriminalistických stop

Základní kategorizací kriminalistických stop rozumíme jejich dělení. „Základním dělením kriminalistické stopy je skutečnost, zda se jedná o odraz v materiální prostředí nebo ve vědomí člověka. Materiální stopy se klasifikují již od vzniku kriminalistiky podle různých kritérií, mnohdy protichůdných do mnoha podskupin, naproti tomu stopy ve vědomí člověka jsou chápány často jako ideální stopy bez dalšího kriminalistického dělení.“⁵⁹

Odborná literatura tedy s ohledem na výše uvedené uvádí, že základním rozdělením kriminalistických stop v kriminalistice rozumíme jejich dělení na dvě skupiny, kterými jsou stopy:

- a) paměťové

⁵⁸ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 54. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

b) materiální

Jako *paměťové stopy* lze označit takové kriminalistické stopy, které vznikají ve vědomí člověka. „*Jejich základem jsou vjemy, které jsou jednotlivými lidskými smysly předávány do mozku, kde jsou za určitých podmínek fixovány.*“⁶⁰

V kriminalistice hrají zásadní úlohu zrak a sluch, tedy stopy, které určitá osoba viděla či slyšela. Další lidské smysly, kterými jsou čich, chuť a hmat jsou pro účely kriminalistiky mnohem méně významné. Co se týká čichu, ten je uplatnitelný například při hodnocení pachů různých hořících materiálů či úniků zapáchajících plyných látek. Rozpoznávání dle chuti lze využít například při požití atypicky chutnajících nápojů či pokrmů. Využití hmatu má pak své uplatnění například při výslechu nevidomých osob nebo osob, které mají podstatně omezenou funkci zraku a díky výrazně citlivějšímu hmatovému vjemu oproti normálním osobám mohou podat vypovídající informace.⁶¹

Nutno podotknout, že vnímání situací a objektů je vždy ovlivňováno jednak inteligencí, a jednak pocity osoby, jež je nositelem stopy.⁶² Na tvorbu paměťových stop mají tedy vliv nejrůznější faktory, a to faktory:

- objektivní
- subjektivní

⁶⁰ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁶¹ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 56. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁶² STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 89–90. ISBN 978-80-7380-367-4.

Jak objektivní faktory, tak faktory subjektivní mohou zároveň být:

a) pozitivní

b) negativní

*Mezi **objektivní pozitivní faktory** můžeme řadit:*

- dobré rozhledové podmínky
- dostatek času na pozorování děje
- počasí (bez deště)
- krátká vzdálenost od pozorovaného jevu, osoby nebo věci apod.

*Mezi **negativní objektivní faktory** řadíme:*

- nečekaný svědek na místě činu
- špatné počasí
- roční doba
- pokryv terénu

*Mezi **subjektivní pozitivní faktory** řadíme:*

- dobrý zdravotní stav pozorujícího
- schopnost uchovat si vnímané informace
- schopnost objektivní reprodukce vnímaných obrazů a dějů
- vzdělání
- komunikační dovednosti apod.

*Mezi **subjektivní negativní faktory** řadíme:*

- nízká inteligence
- nervozita
- nezájem o objekt nebo jev
- nemoc
- nedostatečná příprava na výslech

Je důležité si uvědomit, že v žádném případě není reálně možné, aby si člověk vybavil všechny události, které viděl. Kapacita lidského mozku je totiž omezená a člověk navíc není schopen si všimnout všeho, co se kolem něj odehrává. Jaké skutečnosti si člověk vybaví, mají vliv mimo jiné též samotné vlastnosti člověka jakožto nositele stopy.⁶³

Charakteristiku paměťových stop velice výstižně popsala Čírtková s Poradou v časopise „*Soudní inženýrství*“ v článku „*Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*“. Jako příklad zde byla vybrána dopravní nehoda, na níž byla prezentována důležitost paměťových stop, a to zejména pro objasnění otázky zavinění. V publikaci bylo uvedeno, že paměťové stopy ve velkém množství případů nemusejí odrážet pouze vlastní nehodu jako takovou, ale právě i chování účastníků silniční dopravní nehody před ní, tím je myšlen např. způsob jízdy, a stejně nemusí zůstat v paměti uchováno chování, které následuje po nehodě.

Ačkoliv je nutné brát v potaz riziko možného omylu, a to například zkratku v odhadu vzdálenosti nebo v rychlosti jízdy vozidla, a samozřejmě též vzhledem k rychlému sledu událostí, mohou mít paměťové stopy významný vliv na objasnění podstatných otázek a mohou přispět k tvorbě uceleného obrazu o nastalé události.

Za zásadní se pak jeví především včasná výpověď účastníků dopravní nehody, stejně tak i včasná výpověď svědků, neboť bezprostředně po dopravní nehodě jsou vjemy dotazovaných, jak uvádějí výše uvedení autoři: „*živé, nepoznamenané časovým odstupem a případné rozpory je možné objasnit přímo na místě. Situace na místě nehody pozitivně ovlivňuje proces asociací v paměti, což je velmi významné pro pozdější procesní výsledky těchto osob.*“⁶⁴

⁶³ STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 89–90. ISBN 978-80-7380-367-4.

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. *Soudní inženýrství. Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

Čírtková, Porada uvádějí také, že: „*právě výslech svědků včetně poškozených osob je často poznamenán zkreslením nehodové události, předpojatostí a někdy i lživou výpovědí. Mnohé poskytované informace jsou poznamenány subjektivními i objektivními vlivy, ovlivňujícími kvantitu i kvalitu vnímaných informací. Je důležité, aby svědek vypovídal o podmínkách, za nichž nehodovou událost vnímal (čím se zabýval, vzdálenost od místa nehody, viditelnost, čím byla upoutána jeho pozornost, např. skřípěním brzd, houkáním apod.) a o některých subjektivních vlastnostech (kvalita zraku, sluchu apod.). Svědecké výpovědi mohou být mylné v odhadu rychlosti jízdy, čase, vzdálenosti, proto je třeba kriticky je hodnotit a prověřovat. Stručně řečeno, musí se posoudit, zda svědek měl na jedné straně přiměřené objektivní podmínky pro pozorování a na druhé straně, zda disponuje přiměřenými kvalitami smyslových orgánů, schopnostmi pro úplné vnímání, zapamatování a reprodukci pozorovaných a vnímaných skutečností při výslechu.*“⁶⁵

Ačkoliv mnozí odborníci zastávají názor, že paměťové stopy jsou stopami ideálními a nikterak je dále nečlení, přeci jen někteří z nich tyto stopy rozlišují. Dělí paměťové stopy na dvě základní skupiny, a to na:

- 1) *smyslové názorné obrazy*
- 2) *racionální pojmové obrazy*⁶⁶

Dále se pak nabízí dělení paměťových stop *dle počítků, tedy smyslů člověka*, jejichž prostřednictvím stopy vznikají, a to jsou stopy:

- 1) *zrakové*
- 2) *sluchové*

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

⁶⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

- 3) *čichové*
- 4) *hmatové*
- 5) *chut'ové*⁶⁷

Rovněž lze zmínit kategorizaci paměťových stop *dle délky uchování v paměti osoby* na:

- 1) *krátkodobé*
- 2) *střednědobé*
- 3) *dlouhodobé*⁶⁸

K paměťovým stopám lze závěrem uvést, že zcela nepochybně nejsou zcela dokonalé, nicméně nesmírně důležité pro práci policie a pro samotné trestní řízení.

3.4 Materiální stopy

Co se týká druhé skupiny stop, tedy *stop materiálních*, jedná se o stopy, kterých je na rozdíl od stop paměťových, skutečně velké množství, a proto je nutné na rozdíl od stop paměťových členit na mnoho různých skupin.

Materiální stopy: „vznikají v živé i neživé přírodě působením jednotlivých objektů mimo lidský mozek. Jinak řečeno, jakýkoliv odraz mimo lidský mozek považujeme za stopu materiální.“

⁶⁷ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 58. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁶⁸ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 58. ISBN 978-80-7380-535-7.

Z toho vyplývá, že materiálních stop je velmi mnoho.⁶⁹ Protože se jejich využíváním zabývá především kriminalistická technika, bývají ve starší literatuře označovány také za stopy kriminalistickotechnické.“⁷⁰

Kriminalistická věda pak dělí kriminalistické stopy podle následujících hledisek:

- a) podle vzniku*
- b) podle druhu informací, jež obsahuje*
- c) dle změny prostředí, k níž došlo při vytvoření stopy*
- d) podle viditelnosti*
- e) podle odvětví kriminalistiky, které se danými stopami zabývá*

Ad. a) Dělení kriminalistických materiálních stopy podle vzniku

- 1) předáním síly s následkem deformace vnější stavby nebo oddělením jednotlivých částí
- 2) odvrstvením nebo naopak navrstvením způsobeným předáním nebo přijetím hmoty
- 3) kombinací dvou výše zmíněných způsobů⁷¹

⁶⁹ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁷⁰ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁷¹ STRAUS, Jiří. Úvod do kriminalistiky. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 91. ISBN 978-80-7380-367-4.

Ad. b) Dělení materiálních stop podle druhu informací, jež obsahují

Podle tohoto hlediska lze kriminalistické materiální stopy rozdělit do čtyř základních skupin:

- 1) *Stopy odrážející vnější strukturu objektu, který je vytvořil*
- 2) *Stopy odrážející vnitřní strukturu objektu, který je vytvořil*
- 3) *Stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti lidí a zvířat, které je vytvořily*
- 4) *Stopy odrážející sdruženou informaci o objektech, které byly vytvořeny*

Stopy odrážející vnější strukturu objektu, který je vytvořil. Tento druh kriminalistických stop podává informace o vnější struktuře objektu, který ji vytvořil. V praxi se může jednat o obrazce papírárních linií, o povrch hasáku, a mnoho dalších.⁷² Tento typu kriminalistických stop se označuje jako „*stopy podobnosti*“. Tyto stopy jsou zpravidla využívány k individuální identifikaci.⁷³ V praxi se jedná zejména o stopy daktyloskopické, mechanoskopické, balistické, trasologické a další.⁷⁴

Stopy odrážející vnitřní strukturu objektu, který je vytvořil. Tyto stopy lze v obecné rovině popsat jako stopy podávající informace o vnitřní struktuře objektu, který ji vytvořil. Může se jednat například o krevní skupinové vlastnosti, o chemické složení drogy, mazadel apod. Kriminalistické stopy patřící do této skupiny jsou označovány též jako „*stopy rovnosti*“ a v minulosti bývaly vhodné zpravidla pouze ke skupinové

⁷² VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁷³ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁷⁴ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 57. ISBN 978-80-7380-535-7.

identifikaci.⁷⁵ Nejčastějšími představiteli stop odrážejících vnitřní strukturu objektu, jsou stopy biologické a stopy chemické. Dále se může jednat například o stopy pyrotechnické, defektoskopické, stopy psacích prostředků a další.⁷⁶

Stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti lidí a zvířat, které je vytvořily.

Tento druh kriminalistických stop podává informace o funkčních a dynamických vlastnostech objektu, který je vytvořil. Jedná se například o stopy pohybu, hlasu či rukopisu a podávají informace například o způsobu chůze, o výšce a rozpětí hlasu či o druhu ručního písma.⁷⁷ Tento typ stop je vhodný jak pro individuální, tak pro skupinovou identifikaci.⁷⁸

Stopy odrážející sdruženou informaci o objektech, které byly vytvořeny.

Poslední skupinou stop v této kategorizaci jsou kombinacemi předchozích tří kategorií. Příkladem těchto stop pak mohou být třeba daktyloskopické stopy vytvořené krví, stopy obuvi, které však kromě podešve odrážejí způsob chůze osoby, a mnoho dalších.⁷⁹

⁷⁵ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁷⁶ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 57. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁷⁷ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁷⁸ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. [cit. dne 5. 5. 2020]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

⁷⁹ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 57. ISBN 978-80-7380-535-7.

Ad. c) Dělení materiálních stop dle změny prostředí, k níž došlo při vytvoření stopy.

Tyto kriminalistické stopy lze po možné dále dělit na stopy:

- *vstřícné*
- *plošné a objemové*
- *statické a dynamické*
- *periferní*
- *oddělení*

Stopy vstřícné. Stopy vstřícné lze charakterizovat jako takové materiální stopy, které odrážejí vzájemné působení dvou objektů. V praxi se můžeme setkat jednak se situacemi, kde skutečně jeden objekt odráží informace o druhém objektu a naopak, ale stejně tak může nastat situace, kdy je možné vyhodnotit pouze jednosměrné působení, neboť působení v opačném směru nesplňuje kritéria, která je nutné splnit, aby se dalo hovořit o vzniku kriminalistické stopy.⁸⁰ S tímto typem stop se setkáme nejčastěji v oblasti mikrostop nebo při dopravních nehodách.⁸¹

Stopy plošné a objemové. Další kategorií jsou pak stopy plošné a objemové, které lze jinak označit jako stopy 2D, stopy plošné, a stopy 3D, tedy stopy objemové.

První z výše uvedených, *stopy plošné*, vznikají v prostředí, ve kterém se nedeformuje objekt, který stopu přijímá. Typicky se jedná o stopy obuvi či pneumatik na

⁸⁰ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 58. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁸¹ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 58. ISBN 978-80-7380-535-7.

pevných podkladech (např. dlažba v bytě či silnice) nebo o latentní daktyloskopické stopy.⁸²

Druhou skupinou jsou **stopy objemové**. Jedná se o plastické stopy, a to z toho důvodu, že při jejich vzniku dochází u objektu, jenž přijímá stopu, k určité plastické deformaci. Do této skupiny stop lze zařadit například stopy ve sněhu, blátě či prachu, ale též většinu mechanoskopických a balistických stop.⁸³

Stopy statické a dynamické. Dále lze materiální stopy dělit na stopy statické a dynamické. Tato kategorizace souvisí se zjištěním pohybu tvůrce stopy vůči nositeli stopy. Pokud takový pohyb takřka neexistuje, lze hovořit o první skupině, tedy stopách statických. Mezi statickými stopami lze rozlišovat stopy navrstvení, pokud při vzniku stopy byla na jejího nositele přenesena určitá hmota (ať už se jedná o krev či jiný biologický materiál tvůrce stopy, nejrůznější nečistoty apod.). A také na stopy odvrstvení, kdy byla naopak z nositele stopy určitá hmota odstraněna.⁸⁴ Se stopami dynamickými se lze velmi často setkat například v mechanoskopii či balistice a jedná se zpravidla o různé rýhy, stopy sešinutí či zhmoždění.⁸⁵

⁸² KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 58. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁸³ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 58–59. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁸⁴ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 59. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁸⁵ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 59. ISBN 978-80-7380-535-7.

Stopy periferní. Tato skupina kriminalistických stop slouží především k poskytnutí informací o půdorysu objektu, který stopy vytvořil. Tyto stopy vznikají zejména při přemístění různých předmětů v prostoru, ať už se jedná o různé krabice či třeba o nábytek.⁸⁶

Stopy oddělení. Poslední skupinou stop jsou stopy oddělení, u kterých došlo z nejrůznějších důvodů k oddělení části od celku. Jedná se o například o různé roztrhané písemnosti, úlomky předmětů či střepy, a jiné další.⁸⁷

Ad. d) Dělení materiálních stop podle viditelnosti, a to na stopy:

1) *viditelné*

2) *latentní*

Stopy viditelné. Viditelné stopy se vyznačují tím, že k jejich vyhledávání je zpravidla nutná pouze pečlivá práce kriminalistů na místě ohledání, neboť se jedná o stopy, které jsou viditelné pouhým lidským okem. Jedná se zpravidla o stopy mechanoskopické, balistické, dále o většinu trasologických stop, jakož i o některé stopy biologické, chemické, pyrotechnické, stopy ručního písma a psacích strojů, a mnoho dalších.⁸⁸

Stopy latentní. Naopak latentní stopy při svém vyhledávání vyžadují použití nejrůznějších kriminalisticko-technických prostředků. Výjimky, kdy postačuje k jejich

⁸⁶ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 59. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁸⁷ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s 59. ISBN 978-80-7380-535-7.

⁸⁸ Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. s. 312. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

odhalení pouhý lidský zrak, jsou takové situace, ve kterých: „*je možné prohlížený objekt pozorovat při šikmém až tečném přirozeném nebo běžném umělém osvětlení (sluneční světlo, světlo běžných bytových nebo obdobných osvětlovacích zařízení)*“.⁸⁹ Latentní stopy pro své objevení musí být samozřejmě nejprve lokalizovat na základě vytipování objektů, kterých se mohl pachatel či další relevantní osoby dotýkat nebo na kterých mohla být zanechána latentní stopa. Ke zviditelnění latentních stop jsou využívány různé druhy osvětlení, rozptýlené laserové záření (zviditelnění daktyloskopických stop), ultrafialové záření (zviditelnění biologických nebo chemických stop), daktyloskopické prášky apod.⁹⁰

Ad. e) Dělení materiálních stop podle odvětví kriminalistiky, které se danými stopami zabývá.

V kriminalistice, přesněji v kriminalistickém technickém zkoumání, existuje velké množství jednotlivých odvětví, která se zabývají odhalováním stop a zkoumáním jejich informační hodnoty. Vzhledem k tomu, že existují různé druhy kriminalistického zkoumání, budou zde uvedeny jen ty stopy, s nimiž se kriminalistické setkávají nejčastěji. Pro tuto práci byly vybrány následující kriminalistické stopy:

- 1) *daktyloskopick*
- 2) *balistické*
- 3) *mechanoskopické*
- 4) *biologické*
- 5) *chemické*
- 6) *mikrostopy*
- 7) *počítačové stopy*

⁸⁹ Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. s. 312. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

⁹⁰ Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. s. 312–313. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

DAKTYLOSKOPICKÉ STOPY. „*Daktyloskopie je charakterizována jako nauka o obrazcích papilárních linií vytvořených na vnitřní straně článků prstů, na dlaních a na prstech nohou a chodidlech.*“⁹¹ Z toho vyplývá, že daktyloskopické stopy jsou otisky nebo vtisky lidských končetin, pokud se do stopy odrazily vzorce jejich papilární linií. Tato skupina stop je zmíněna jednak proto, že daktyloskopie je po bertillonáži druhou nejstarší metodou využívanou v kriminalistické praxi pro identifikaci osob a jednak proto, že daktyloskopické stopy se na místě spáchání trestného činu, jakož i na okolních místech, objevují často.

Významnou roli v jejím rozvoji měl český přírodovědec Jan Evangelista Purkyně, který jako první Evropan popsal základní vzory papilárních linií na koncových člancích prstů a následně je rozdělil do devíti základních vzorů. Též upozornil, že papilární linie se seskupují do trojúhelníku.⁹²

Daktyloskopické stopy patří do skupiny stop, jež zobrazují vnější strukturu objektu, který stopu vytvořil.⁹³ Mohou mít při tom: „*charakter otisků nebo vtisků v závislosti na charakteru nosiče a velikosti působící síly.*“⁹⁴

Nejčastěji se s daktyloskopickými stopami setkáme ve formě stop latentních, to znamená obtížně viditelných. Vzniknou při kontaktu relativně čisté pokožky a relativně čistého nosiče, zpravidla pomocí potu. Nejvyšší kvalitu stop lze nalézt na hladkém pevném

⁹¹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 130. ISBN 80-7179-362-0.

⁹² Jan Evangelista Purkyně přispěl k rozvoji daktyloskopie svými poznatky o třídění tzv. základních vzorců obrazců papilárních linií na koncových člancích prstů.

⁹³ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 130–132. ISBN 80-7179-362-0.

⁹⁴ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 132. ISBN 80-7179-362-0.

povrchu. Naopak horší kvalitu mají stopy na textiliích a zcela nekvalitní jsou daktyloskopické stopy na hrubém či nasákavém povrchu.⁹⁵

Zajištění daktyloskopických stop se provádí takto:

- a) **in natura**, na objektu, na kterém se tato stopa nachází (na hrníčku, lahvi, papíru)
- b) **na daktyloskopickou fólii** (černou, bílou, transparentní)
- c) **fotograficky** s přiloženým číslem stopy a s měřítkem
- d) **odlíváním** do speciální hmoty (mikrosil)⁹⁶

Daktyloskopické stopy se na místě ohledání dokumentují fotograficky nebo se místa nálezu zaznamenávají do náčrtku, popř. do plánku.

BALISTICKÉ STOPY. „*Kriminalistická balistika je metodou kriminalistické techniky, která se zabývá zkoumáním zbraní, střeliva a jeho součástí, vedlejších produktů výstřelu, objektů se stopami zásahu nebo účinku střel, vnitřní, přechodové a vnější balistiky s cílem určit skupinovou příslušnost a provést individuální identifikaci za současného objasnění příčin a podmínek, za nichž došlo k výstřelu a poškození objektu střelbou.*“⁹⁷

Vyhledávání a zajišťování balistických stop zpravidla nečiní kriminalistům zásadnější obtíže za předpokladu kvalitní práce v průběhu ohledání místa činu a že jde o

⁹⁵ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 132. ISBN 80-7179-362-0.

⁹⁶ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s 189. ISBN 978-80-7380-666-8.

⁹⁷ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s 204. ISBN 978-80-7380-666-8.

viditelné stopy. V případě nálezu balistických stop se tyto stopy a místa jejich nálezu dokumentují převážně fotograficky a topograficky.

Balistické stopy se zajišťují zpravidla takto:

a) in natura (zbraň jako celek, nábojnice, střela apod)

b) fotograficky s měřítkem a číslem stopy

c) stěry, pokud je jedná o zplodiny výstřelu

Nalezené zbraně se ke zkoumání zasílají z bezpečnostních důvodů ve většině případů vybité. Jelikož se jedná o střelné zbraně, vždy se zaznamenává, v kterých komorách se nacházely náboje. Spolu se zbraní se ke zkoumání zasílají též všechny nalezené náboje a zásobníky.

Důležitým údajem pro kriminalisty je i místo nálezu nábojnic, neboť mohou poskytnout informaci o stanovišti pachatele. Kriminalisté mohou k vyhledání balistických stop v nepřehledných terénech využívat služební psy či rentgenové přístroje.

V kriminalistickém balistickém zkoumání dochází k určení skupinové příslušnosti zbraně a podle dalších balistických stop, také k určení individuální identifikace zbraně (zejména podle porovnání jednotlivých stop vytvořených funkčními částmi na nábojnících a střelách). V rámci tohoto zkoumání dochází také ke zkoumání vlastností zbraně, vlastností střeliva či ke zkoumání po výstřelových zplodin.⁹⁸

MECHANOSKOPICKÉ STOPY. „Mechanoskopie je část kriminalistické techniky, která se zabývá zákonitostmi vzniku a metodikou vyhledávání, zajišťování a zkoumání stop nástrojů a jiných technických prostředků za účelem jejich identifikace a

⁹⁸ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 188–197. ISBN 80-7179-362-0.

zajišťování způsobu jejich použití.“⁹⁹ Mechanoskopické stopy se řadí do skupiny stop odrážejících vnější stavbu nástroje a vlastnosti nástroje, který změnu vyvolal. Kriminalistika považuje za mechanoskopickou stopu každý předmět, jehož prostřednictvím lze překonat překážku ke spáchání činu.

Jedná se při tom o nástroje vyráběné sériově a nikterak neupravené, vyráběné sériově, avšak následně upravené ke spáchání trestného činu, nástroje individuálně zhotovené či nakonec náhodně nalezené nástroje. S mechanoskopickými stopami se pojí termín „*mikrorelief*“, který je pro každý nástroj individuální a neopakovatelný soubor znaků, které jej odlišují od ostatních. Vyhledávání mechanoskopických stop není v kriminalistice považováno za nijak složitý proces, neboť velká většina těchto stop je viditelná již pouhým lidským okem.

Balistické stopy se zajišťují zpravidla:

a) **in natura**

b) **fotograficky**

c) **odlévání**¹⁰⁰

BIOLOGICKÉ STOPY. „*Kriminalistická biologie je aplikovanou vědou, která slouží kriminalistické praxi vyhledáváním, zajišťováním, zkoumáním a vyhodnocováním biologických stop lidského, zvířecího nebo rostlinného původu.*“¹⁰¹ **Tyto stopy dělíme podle objektu, který je zanechal, a to na materiál lidský, zvířecí a rostlinný původ.**

⁹⁹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 178. ISBN 80-7179-362-0.

¹⁰⁰ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 178–182. ISBN 80-7179-362-0.

¹⁰¹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 158. ISBN 80-7179-362-0.

Jedná se o typické a velmi čteně zastoupené představitele stop odrážejícími vnitřní strukturu objektu.¹⁰²

Co se týká **biologické stopy zvířecího původu**, ty jsou pro kriminalisty zpravidla zajímavé až do doby, než je zjištěno, že se jedná o materiál zvířecího původu. Stopy zvířecího původu jsou relevantní v případech vyšetřování trestné činnosti související s týráním zvířete či usmrcení člověka zvířetem, jinak nemají velký význam v policejní práci.

Biologický materiál rostlinného původu byl v minulosti zkoumán biologickými metodami při zajišťování pachatelů drogové kriminality, v současnosti jsou k identifikaci drog využívány spíše metody chemické.

Největší význam mají samozřejmě **biologické stopy lidského původu**. Biologické stopy pocházející z člověka můžeme dále rozdělit na materiál:

- a) **samovolně odloučený materiál** (moč, pot, sliny, ejakulát apod.)
- b) **materiál oddělený násilím** (krev, tkáň, orgány, vlasy, zuby apod.)
- c) **materiál pocházející ze zaniklého organismu** (kostrové nálezy či mrtvoly)¹⁰³

¹⁰² STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Kriminalistické stopy obsahující informaci o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřního složení objektu*. [online]. 2004. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>

¹⁰³ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 159–160. ISBN 80-7179-362-0.

Mezi specifika při zajišťování biologických stop lze zmínit pravidlo, že biologických stop se nikdy nelze dotýkat holou rukou. Zároveň platí, že **biologické stopy se zajišťují:**

a) **in natura**, zajišťují tedy celé předměty, na nichž je biologická stopa ulpěla

b) **stěrem stopy**, tedy k jejich sejmutí, včetně stěru podkladu z nosiče stopy

c) **fotografováním**

Tyto stopy se zasílají ke zkoumání vždy suché a nejvhodnějším obalovým materiálem pro zajišťování biologických stop je čistý papír.¹⁰⁴

CHEMICKÉ STOPY. „*Kriminalistická chemie se zabývá zkoumáním vlastností, složení, vnitřní stavby a přeměny nejrůznějších látek, které se vyskytují v kriminalistické praxi.*“¹⁰⁵ Na úvod je nutné uvést, že zkoumání v oblasti chemických stop je odvětví tak široké, že není možné vyjmenovat všechny úkoly, jimiž se kriminalistická chemie zabývá. Jedná se totiž o činnosti jako zjišťování technických příčin vzniku požárů, zkoumání nátěrových hmot, ale i například zkoumání drog či nejrůznějších léčiv, zkoumání vody, pohonných hmot apod. Při vyhledávání a zajišťování těchto stop musí kriminalisté postupovat „*a priori*“ velmi opatrně, neboť mnoho z těchto látek může být i smrtelně nebezpečných. Může jednat se totiž jednat o látky toxické, hořlavé či výbušné.¹⁰⁶ Proto se tyto stopy na místa jejich nálezu dokumentují fotograficky nebo na videozáznam

¹⁰⁴ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 162. ISBN 80-7179-362-0.

¹⁰⁵ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 228. ISBN 80-7179-362-0

¹⁰⁶ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 228–235. ISBN 80-7179-362-0

anebo jsou zakreslovány do náčrtků a plánek místa ohledání. Chemické stopy se pak nejčastěji zajišťují:

a) in natura i s nosičem stopy

b) jako stěry z předpokládaného místa výskytu

c) seškrabáním z objektu

e) pokud jde o tekutiny nebo plynu, pak do neprodyšných nádob (zpravidla běžná zavařovací sklenice s těsnícím víčkem)

MIKROSTOPY. Jsou další skupinou stop, které není možné opominout. Na úvod je nutné poznamenat, že tento pojem není všemi kriminalisty bezpodmínečně přijímán bez výhrad. Mnozí odborníci jej považují za ne zcela přesný. I přes určité neshody mezi nimi se však jedná o pojem zažitý a běžně používaný jak v české, tak v zahraniční odborné literatuře.¹⁰⁷ Většina mikroskopických stop je pak podrobena zkoumání v oblasti fyzikálních vlastností, vlastností a složení chemických a také zkoumání v oboru kriminalistická biologie, popř. kriminalistická genetika.

Mikrostopy lze definovat jako: „kriminalisticko-technické stopy, které pro své nepatrné geometrické rozměry, malé množství hmoty, nízkou koncentraci na nebo v nositeli, malou změnu ve struktuře nositele nebo malý odraz funkčních a dynamických vlastností jsou prostým okem slabě viditelné nebo neviditelné a pro účely vyhledávání nebo fixace nebo zajišťování nebo zkoumání nebo vyhodnocování vyžadují použití současných špičkových metod a prostředků.“¹⁰⁸

¹⁰⁷ PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 507. ISBN 978-80-7380-741-2.

¹⁰⁸ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 242. ISBN 80-7179-362-0

I mikrostopy se lze dělit na ty, které jsou nanášené:

a) jednostranně

b) kontaktně

První zmíněné jsou částičky, které byly v důsledku meteorologických nebo i mikroklimatických podmínek zachyceny na objektu a ulpěly na něm. Jedná se např. o zplodiny procesu výstřelu, který byl uskutečněn v uzavřeném prostoru (místnosti, vozidle apod.). Spálené i nespálené částice pak mají šanci ulpět na oděvu střelce i oběti i na jejich odkrytých částech těl.

Druhou skupinou jsou mikrostopy, které vznikly na základě vzájemného kontaktu dvou či více na sebe vzájemně působících objektů.¹⁰⁹ Takto vznikají oděrky laku, pokud se o sebe otre vozidlo s nějakou překážkou, nebo ve styčných bodech oděvu oběti a pachatele.

Mikrostopy lze dále dělit například dle jejich stálosti na:

- stálé
- relativně stálé
- nestálé
- absolutně nestálé

Toto členění má význam především pro specifický charakter mikrostop. Mezi negativní faktory, které ovlivňují mikrostopy, řadíme

- korozi
- klimatické vlivy
- vlivy mikrobiologického rozkladu

¹⁰⁹ STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 99 – 100. ISBN 978-80-7380-367-4.

- vlivy zapříčiněné přenosem biologického materiálu cizí osoby
- nežádoucí chemické reakce
- použití nevhodných nástrojů či jejich nesprávné užití ¹¹⁰

Zajišťování mikrostop probíhá:

- a) in natura**
- b) zachycením na různé typy lepících pásek**
- c) sejmutím na želatinovou vrstvu daktyloskopických fólií**
- d) vysátím speciálním vysavačem**

Jejich zkoumání pak probíhá výhradně v laboratoři.¹¹¹

POČÍTAČOVÉ STOPY. Další skupinou stop jsou stopy počítačové, tedy stopy digitální. Jedná se o skupinu stop, která má v současné době s ohledem na nesmírný rozmach digitální sféry čím dál větší význam. Tato kategorie kriminalistických stop je typická svým charakterem vycházejícím z fyzikálních vlastností nosiče stopy. Objektem těchto stop jsou pak kromě člověka zejména programová a systémová data, jakož i počítačová technika.

Tyto stopy můžeme dělit na stopy:

- a) technické
- b) stopy datové

¹¹⁰ STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s.100 – 102. ISBN 978-80-7380-367-4.

¹¹¹ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 83–84. ISBN 80-7179-362-0

Technické stopy pak lze vymezit jako veškerou elektroniku a mechaniku, jenž je součástí počítače, a dále se jedná o veškerou organizační či kancelářskou techniku, ať se jedná o techniku centrální, periferní, vzdálenou nebo o datové nosiče.

Datové stopy pak lze charakterizovat jako informace na datových nosičích. Ty dále členíme na stopy vytvořené uživatelem nosiče, systémovými prvky, programovými daty a jiným způsobem.¹¹²

Závěrem této kapitoly je nutno konstatovat, že kriminalistické materiální stopy mají zásadní význam pro prokazování viny či nevinu podezřelých osob a pro zjištění objektivní pravdy o tom, co se na místě činu nebo obdobném místě stalo.

¹¹² STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s.102 – 103. ISBN 978-80-7380-367-4.

4 VZNIK, VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A DOKUMENTACE STOP

Kriminalistické stopy jsou základní kriminalistickou kategorií a jsou pro OČTŘ důležité z hlediska odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti. Každá kriminalistická stopa má svoji kriminalisticko-technickou, kriminalisticko-taktickou a procesní hodnotu, které poskytují zásadní informace o způsobu provedení kriminalisticky relevantní události, o osobách, podílejících se na kriminalisticky relevantní události, o jejich činnosti, o způsobu provedení činu, o jejich fyzických, příp. i psychických schopnostech, o předmětu zájmu a o způsobu příchodu a odchodu z místa události. Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop patří mezi základní a nejdůležitější úkoly kriminalistické praktické činnosti.¹¹³

4.1 Vznik kriminalistických stop

Všechny kriminalistické stopy vznikají v reálném materiálním prostředí, ať je to mozek člověka, nebo v jiných neživých materiálech, kam patří hlína, stavební materiály, sklo, porcelán, podlahové krytiny, dveře, mechanické zámky atd. Vznik kriminalistických stop **PAMĚŤOVÝCH** a jiných **MATERIÁLNÍCH** stop je výrazně odlišný.

VZNIK PAMĚŤOVÝCH STOP. Co se týká *procesu vzniku paměťových stop*, platí, že: „*stopy ve vědomí člověka vznikají při vzájemném působení člověka a organického nebo anorganického prostředí. Kriminalisticky relevantní informace paměťových stop jsou odráženy specifickými formami, jako jsou počítky, vjemy,*

¹¹³ STRAUS, J., SUCHÁNEK, V., PORADA, V. Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu. Sborník Bezpečnostní teorie a praxe, č. 1/2005, str. 15-23

vnímáním, představami elementárními a vyššími psychickými akty. Jde v podstatě o lidské psychické procesy vnímání, zapamatování a reprodukci.“¹¹⁴

Elementárním termínem souvisejícím s paměťovými stopami je **paměť**.¹¹⁵ **Paměť** lze definovat jako: „*souhrnný název pro konkrétní funkce lidského organismu, jež se promítají téměř do všech psychických jevů. Jejím předpokladem jsou vzájemné vztahy mezi jevy, věcmi a událostmi v čase a prostoru. Uznává se, že paměť jako psychický proces se skládá z procesu vstěpování, uchovávání a obnovování psychických zážitků, operací a motorických úkonů. Paměť se uplatňuje v mnohých psychických procesech. Mezi základní funkce paměti se řadí:*

- a) *časovost,*
- b) *vstěpování*
- c) *zapamatování, vybavování informací*¹¹⁶

Co se týká **vytváření paměťových stop**, jedná se o nesmírně složitý proces. Ten se skládá ze tří fází:

- 1) **vytváření krátkodobé paměti**, a tato fáze probíhá mezi kůrou mozkovou a částí mezimozku, trvá cca 30 sekund, a pokud nejsou tyto vjemy postoupeny do další fáze, krátkodobá paměť zaniká

¹¹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 4. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

¹¹⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 2. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

¹¹⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 3. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

- 2) druhá fáze probíhá jako biomechanická změna v ribonukleové kyselině (tzv. „RNA“), přičemž každá tato změna je rovna určitému přenesenému sledu vzruchů. S touto fází se pojí **střednědobá paměť**, která trvá po dobu několika hodin
- 3) třetí fáze tvorby paměťových stop probíhá v době spánku; spočívá ve vzniku a syntéze bílkovin, u každého člověka má jinou dobu trvání a vytváří se v ní **dlouhodobá paměť**¹¹⁷

VZNIK MATERIÁLNÍCH STOP. Materiální stopy naproti stopám paměťovým vznikají na nejrůznějších objektech, ať už živé tedy organické nebo neživé, anorganické přírody.¹¹⁸

Materiální kriminalistické stopy mohou vznikat třemi způsoby:

- 1) „**předáním energie**, během kterého vznikají změny způsobené deformací vnější stavby odrážejícího objektu nebo se z monolitního celku oddělují jednotlivé části; v úvahu přichází i pouhé vytvoření změn odrážejících pouze druh působení;
- 2) **předáním hmoty** nebo jejím přijetím vznikají stopy narstvení (přenos např. krve, ejakulátu, různých nečistot a dalších na nějaký povrch, např. na nábytek, podlahu apod.) nebo stopy odvrstvení (např. sejmutí prachu ze zaprášeného předmětu dotykem ruky);

¹¹⁷ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, 2012. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 178. ISBN 978-80-7380-396-4.

¹¹⁸ PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty.* 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 114. ISBN 978-80-7380-741-2.

3) *současným předáním energie a hmoty, což je v podstatě kombinace obou uvedených možností (např. mechanoskopická stopa, ve které se uplatní i částičky nátěru z použitého nástroje).*¹¹⁹

Všechny výše uvedené kriminalistické stopy mohou za vhodných podmínek policejní orgány nebo jiné OČTŘ vyhledávat, zajišťovat sami zkoumat, nebo je nechat zkoumat odborníky a znalci, a to proto, aby získaly důkazní materiály pro svoji činnost.

4.2 Vyhledávání kriminalistických stop

Vyhledávání kriminalistických stop, jakož i jejich zajišťování a jejich dokumentaci lze označit za nejzásadnější úkoly kriminalistické praktické činnosti.

Vyhledávání PAMĚŤOVÝCH STOP. Vyhledávání paměťových stop úzce souvisí s vyhledáváním nositele takové stopy, jímž může být jedině člověk, respektive člověk jako jediný živočich, který je schopen relevantním způsobem reprodukovat pro nás ostatní srozumitelně to, co vnímal vlastními smysly. Při vyhledávání paměťových stop se tedy kriminalisté zaměřují na vyhledávání jednak pachatele předmětného protiprávního jednání, jednak na vyhledávání obětí a stejně tak, i na zjištění svědků událostí.

Nutno podotknout, že paměťové stopy nejsou natolik rozpracovány kriminalistickou teorií, jako je tomu u stop materiálních, ačkoliv se jedná o stopy stejně důležité pro objasnění trestné činnosti.¹²⁰

¹¹⁹ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 94. ISBN 80-86473-82-1.

¹²⁰ HESS, Ladislav. PORADA, Viktor. STRAUS, Jiří. *Soudní inženýrství. K charakteristice a významu paměťové stopy*. [online]. 2004. [cit. dne 20. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf>

Na rozdíl od materiálních stop, k jejichž vyhledávání slouží široká škála nejrůznějších druhů kriminalistických technických metod, u stop paměťových je situace poněkud odlišná. Platí při tom, že: „*význam a využití paměťových stop ve vědomí člověka spočívá v průběhu objasňování kriminalisticky relevantních událostí v aplikaci různých kriminalistických, zejména taktických metod, za účelem zjištění obsahu změny mající souvislost s konkrétní událostí.*¹²¹

U vyhledávání paměťových stop je nutné vzít v úvahu, že na paměťové stopy působí důležitý negativní faktor, a to je proces zapomínání. Pro získání paměťových stop, a především pro jejich kvalitu, a pro možnost jejich pozdějšího využití při objasňování trestné činnosti, je zásadní tyto stopy vyhledat a dále zajistit v co nejkratší možné době od vnímané události.

Vyhledávání MATERIÁLNÍCH STOP. Co se týká materiálních stop, jejich vyhledávání závisí na tom, zda se jedná o stopy viditelné či o stopy latentní.

Při **vyhledávání viditelných stop** je vyžadována pečlivá práce policistů na místě ohledání, kteří při vyhledání viditelné stopy tuto stopu označí, označí i místo, kde byla stopa nalezena, aby následné zadokumentování bylo co nejpřesnější.

Naproti tomu **latentní stopy** již vyžadují ve většině svých případů aktivní využití nejrůznějších kriminalisticko-technických prostředků. Místo, kde by mohly být latentní stopy umístěny, lze pouze předpokládat, tudíž je na místě pracovní i životní zkušenost policejního specialisty, jeho vzdělání, odborné zaměření a také jeho dobrý úsudek.

Právě takový policejní specialista může správně vytipovat místa, na nichž by se s největší pravděpodobností mohly latentní stopy nacházet, a tato místa jsou následně prověřována. V omezeném počtu případů postačí lidský zrak, pokud je možné zkoumaný

¹²¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. [cit. dne 20. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

objekt pozorovat na přirozeném nebo běžném umělém osvětlení. Pokud si nevystačíme s lidským zrakem, používají se různé druhy osvětlení (bílé nebo barevné světlo), laserová záření, neviditelné záření (především ultrafialové záření), lupy, binokulární mikroskopy, prášky, kterými lze zviditelnit stopy apod. Metody a prostředky pro vyhledávání materiálních stop lze podle potřeby různě kombinovat.¹²²

Při vyhledávání materiálních stop je velice důležité dodržovat zásady, které určila kriminalistika pro vyhledávání na místech kriminalisticky relevantních událostí, a mezi ně se řadí zásady:

a) **aktivity**

b) **rychlosti**

c) **objektivnosti**

d) **úplnosti**

e) **neodkladnosti**

f) **neopakovatelnosti**

Důležité také je získání prvotních informací prvosledovou hlídkou policie na místě činu, provedení orientační prohlídky místa, zvolení správného technického řešení pro zlepšení podmínek při vyhledávání stop, stanovení způsobu vyhledávání, a také proškolení zúčastněných policejních orgánů a jiných OČTŘ na ohledání místa činu. Zároveň jsou striktně vymezeny podmínky pohybu na místech relevantních událostí. Na místě se smí pohybovat pouze oprávnění pracovníci policie, kteří pracují organizovaně pod vedením jednoho vedoucího. Ideální situace je taková, kdy je místo při příjezdu policie nezměněno (nikdo se na něm nepohyboval a nevytvořil kriminalisticky

¹²² Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

nežádoucí změny). Výjimkou je poskytnutí první pomoci zraněným, zabránění negativních následků, které souvisí s kriminalisticky relevantní událostí (například uzavření přívodu hořlavých medií, vypojení přívodu elektrického proudu apod.).¹²³

4.3 Zajišťování a dokumentace kriminalistických stop

ZAJIŠŤOVÁNÍ PAMĚŤOVÝCH STOP. Co se týká procesu zajišťování paměťových stop, probíhá zejména za pomoci kriminalisticko-taktických metod vyjádřených zejména v trestním řádu. Mezi metody a způsoby, kterými můžeme „**PAMĚŤOVÉ**“ stopy zajišťovat, patří metoda výslechu, jejíž výsledky se zajišťují a dokumentují obligatorně protokolem, fakultativně pak audiozáznamem nebo videozáznamem.

Může se jednat o výslech osoby, výslech podezřelého (obviněného), svědků, poškozeného a výslech znalce; to podle procesního postavení osoby, od které se tyto stopy snažíme získat. Sem řadíme také vyvolávání a zajišťování paměťových stop během průběhu zvláštních způsobů dokazování, které jsou uvedené v trestním řádu.

Mezi zvláštní způsoby dokazování řadíme:

a) konfrontaci

b) rekognici

c) vyšetřovací pokus

e) rekonstrukci

d) prověrku na místě

¹²³ Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

Při všech uvedených metodách totiž dochází k získání paměťových stop obsažených v mysli osoby, které mohou být důležité pro objasnění kriminalisticky relevantní události. K objektivnímu zachycení kriminalisticky relevantních informací obsažených ve výpovědi osob. Slouží *písemná dokumentace*, kde je zachycen průběh a obsah výpovědi. Obligatorní forma takové dokumentace je stanovena v zákoně č. 149/1969 Sb., trestní řád, a tou je „*protokol*“ .

Za nejrozšířenější metodu, která slouží k vyhledání a zajištění paměťových stop, v kriminalistice lze označit „*VÝSLECH*“. Ten je uskutečněn za přísného dodržování trestním řádem, daných práv a povinností vyslýchaného i vyslýchajícího.

Cílem výslechu je získat úplné a věrohodné výpovědi. Dokonce v některých případech se jedná o jediný prostředek, jakým lze získat důkaz k objasnění kriminalisticky relevantní události. Podstatou výslechu je pak získání a zajištění informací z paměťových stop jejich reprodukcí. „*Výslech je specifická metoda kriminalistické praxe, kterou se získávají formou výpovědi, za zákonem stanovených podmínek a z důvodů stanovených zákonem, kriminalisticky a právně relevantní informace uložené ve vědomí člověka. Cílem je získávání úplných a věrohodných informací o skutkových okolnostech objasňované události.*“¹²⁴

Výslech je možné členit **podle procesního postavení osoby**, a to na výslech:

- a) osoby předvolané k podání vysvětlení
- b) podezřelého či obviněného
- c) výslech svědka

¹²⁴ VYSKOČIL, Martin. Bezpečnostní teorie a praxe. *Kriminalisticko-taktická metoda výslechu v souvislosti s vyšetřováním trestného činu pojištěného podvodu*. [online]. Praha. Ročník 3–2019. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/01/Kriminalisticko-taktická-metoda-výslechu.pdf>

d) poškozeného

e) znalce

U jednotlivých osob, výše uvedených, je nutné dbát na nejrůznější proměnné faktory, jako je jejich věk, pohlaví, vztah ke kriminalisticky relevantní události, mentální úroveň či u pachatelů jejich kriminální zkušenost. Tomu je samozřejmě nutné přizpůsobit taktiku výslechu.¹²⁵

ZAJIŠŤOVÁNÍ MATERIÁLNÍCH STOP. Zajišťování materiálních stop je zcela zásadní fází, neboť na správném zajištění stop závisí následná práce s nimi. Způsoby zajišťování různých druhů materiálních stop odlišuje právě charakter stop. Často je dokonce možné jednu stopu zajistit několika různými způsoby. Vždy je nutné mít na paměti, že materiální stopy se zajišťují za přísného dodržování základních pravidel, bez jejichž dodržení by mohlo dojít ke znehodnocení stopy, což by mohlo být pro další využití stop zcela fatální.

Způsoby a postupy zajišťování materiálních stop:

- *in natura*
- *v podobě jejich substitutů*¹²⁴

Zajištění materiálních stop *in natura* je vlastně zajištění stopy *v její skutečné podobě* tak, jak byla kriminalisty vyhledána v místě kriminalisticky relevantní události. K zajištění pak může dojít zajištěním stopy včetně jejího nosiče. Příkladem stop, které jsou zajišťovány *in natura* jsou stopy biologické např. na oděvu, papíře, stopy chemické v lahvích, celé pilulky, daktyloskopické stopy na papíře, některé stopy mechanoskopické

¹²⁵ VYSKOČIL, Martin. Bezpečnostní teorie a praxe. *Kriminalisticko-taktická metoda výslechu v souvislosti s vyšetřováním trestného činu pojistného podvodu*. [online]. Praha. Ročník 3–2019. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/01/Kriminalisticko-taktická-metoda-výslechu.pdf>

a další.¹²⁶ Proto i zajišťování kriminalistických stop *in natura* můžeme rozdělit na následující způsoby:

a) *odběrem vzorku pevných částic*, vzorku kapaliny nebo plynu

b) *zajištěním substitutů*, resp. kopií stop na vhodný nosič

V prvním případě se jedná o zajišťování konkrétních kriminalistických stop *in natura*, a to technicky nejsnazším způsobem, tedy jejich prostým odběrem z místa ohledání v pevném či kapalném stavu. Pak lze také hovořit o **VZORKU** kriminalistické stopy. Zpravidla se jedná o stopu, kterou nelze *in natura* celou převést nebo zajistit. Výjimečně se provádí odběr látek v plynném stavu (např. toxických, hořlavých či výbušných plynů), které se zajišťují například „*absorbci*“ do vhodného absorbentu (např. aktivní uhlí).¹²⁷

V druhém způsobu jde o tzv. „*zajištění materiálních stop v podobě jejich substitutů*“, čímž se rozumí zajištění stopy za pomoci různých kontaktních nebo bezkontaktních metod. Podstata zajišťování stop v podobě jejich substitutů spočívá v tom, že *se pořídí substitut neboli kopie stopy*.

Tyto kopie se pořizují za využití následujících technik:

- *fotografické techniky*
- *odléváním stop*
- *přenos stop na daktyloskopickou fólii*
- *stěrem*

¹²⁶ Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

¹²⁷ Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

- *oddělením od celku*

Tyto způsoby zajišťování stop jsou však možné pouze u takových stop, u nichž není třeba zkoumání jejich hmotné podstaty. Jedná se především o zkoumání stop odrážejících vnější stavbu objektu, který stopu vytvořil např. vtisky obuvi, vtisky čelistí kleští do měkkého kovu apod. Takto se zajišťují v omezené míře i o stopy, u nichž jsou zkoumány funkční a dynamické vlastnosti objektu, který stopy vytvořil a takovými stopami mohou být stopy balistické, pyrotechnické, trasologické, daktyloskopické, mechanoskopické aj.¹²⁸

4.4 Dokumentace kriminalistických stop

Dokumentace kriminalistických stop je poslední fází, při níž dochází k trvalému zachycení kriminalistických stop takovým způsobem, aby posléze mohly být v případě potřeby opětovně zkoumány, a aby se s nimi mohly seznámit i jiné osoby nebo OČTŘ, které nebyly přímo přítomny jejich zajištění. Z pohledu kriminalistické praktické činnosti i nauky se musí dokumentovat jak stopy paměťové, tak stopy materiální. **Dokumentaci** obou druhů kriminalistických stop, místa jejich nálezu a značení lze provést:

a) fotograficky

b) videozáznamem

c) topograficky

d) protokolárně

¹²⁸ Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

DOKUMENTACE PAMĚŤOVÝCH STOP. Co se týká **paměťových stop**, dokumentace informací získaných z paměťových stop se zaznamenává především na **protokol**. Zpracování protokolu je upraveno trestním řádem.¹²⁹

„Dokumentace výslechu je mimořádně důležitou částí výslechu, musí jít o objektivní zachycení kriminalisticky relevantních informací obsažených ve výpovědi osob. Obligatorně dochází k písemné dokumentaci v podobě protokolu, v kterém je zachycen průběh a obsah výpovědi, rozlišujeme části, zda šlo o monolog vyslýchaného nebo odpovědi na otázky.“¹³⁰

Dokumentace výslechu nesmí být v rozporu s trestním řádem. **Protokol**, jehož podmínky určuje zákon č. 149/1969 Sb., trestní řád, **se zapisuje** buď přímo v průběhu výslechu, nebo bezprostředně po něm.¹³¹ Podoba protokolu je zpravidla taková, že se výpovědi vyslýchaných osob zapisují doslovně, stejně tak i znění položených otázek. Platí při tom, že je vždy lepší zapisovat informace získané z výslechu přímo při výslechu, neboť po výslechu může docházet ke zkreslení, zejména pokud se jedná o výslech trvajících několik hodin. Při dokumentaci paměťových stop je zcela zásadní do protokolu zaznamenat nejenom to, co vyslýchaná osoba sděluje verbálně, nýbrž popsat i její **„non verbální“** komunikaci. Někdy je možné na základě chování vyslýchaného zjistit, zda je jeho výpověď pravdivá či zda z nějakého důvodu například určité skutečnosti zamlčuje.¹³²

¹²⁹ Zákon č. 141/1961 Sb § 55. trestního řádu

¹³⁰ VYSKOČIL, Martin. Bezpečnostní teorie a praxe. *Kriminalisticko-taktická metoda výslechu v souvislosti s vyšetřováním trestného činu pojistného podvodu*. [online]. Praha. Ročník 3–2019. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/01/Kriminalisticko-taktická-metoda-výslechu.pdf>

¹³¹ Zákon č. 141/1961 Sb § 55 odst. 1 trestního řádu

¹³² Zákon č. 141/1961 Sb § 55 odst. 3 trestního řádu

Protokol mohou doplnit i dokumentace pořízené audionahrávkou, videozáznamem nebo fotograficky, pak i tuto dokumentaci můžeme rozdělit na kriminalistickou dokumentaci:

- a) **protokolem** – písemné popsání dokumentované skutečnosti
- b) formou **obrazové dokumentace** (fotografie, videozáznam)
- c) **audio-dokumentací** – nahrávka hlasového projevu v průběhu výslechu

DOKUMENTACE MATERIÁLNÍCH STOP. Co se týká materiálních stop, k jejich dokumentaci dochází za účelem získat ucelený materiál obsahující průběh a výsledky použitých kriminalistických metod, postupů a popř. prostředků při ohledání místa kriminalisticky relevantní události. Smyslem je pak umožnit každému, kdo nebyl na místě kriminalisticky relevantní události přítomen, učinit si odpovídající představu o všech zajištěných stopách a předmětech na místě činu. Vzhledem k množství druhů kriminalistických materiálních stop a vzhledem k doporučovaným metodám, prostředkům a postupům, které uvádí kriminalistika, lze zajišťovat tyto stopy následujícími způsoby:

- a) *protokolem*, jehož podmínky určuje zákon č. 149/1969 Sb., trestní řád
- b) *obrazovou dokumentací*, kam řadíme foto a video-dokumentaci
- c) *speciální dokumentací*

Prvním, a také zcela základním způsobem, jakým dochází k dokumentaci materiálních stop, je, stejně jako u paměťových stop, právě zpracování *protokolu o ohledání místa činu*. Zde jsou zdokumentovány skutečnosti, fakta a okolnosti, které na místě vnímala osoba provádějící protokolaci.

„K protokolu o ohledání vždy patří náčrtek a plánek, jako tzv. topografická dokumentace, dále se připojuje fotografická dokumentace a v některých případech je použita i videodokumentace. Při dokumentaci ohledání je za obsahovou část zodpovědný vždy policejní orgán, nebo orgán činný v trestním řízení, nikoli kriminalistický technik.

*Kriminalistický technik provádí na místě činu technické úkony, za jejichž kvalitu při zpracování dokumentace odpovídá.*¹³³

Obrazová dokumentace, která se v dnešní kriminalistické praxi používá při každém ohledání místa KRU a využívá se moderních digitálních zařízení a systémů umožňující pořízení co nejkvalitnější fotografické dokumentace a video-dokumentace. Tyto digitální metody umožní kriminalistům zachytit místo ohledání pro objektivní posouzení všech okolností objasňovaného případu a zároveň podají názornou nezkreslenou představu o konkrétních skutečnostech. Video-dokumentace navíc umožňuje obrazově i zvukově zachycený průběh kriminalisticky relevantních událostí, a tak může být zadokumentován, celý průběh ohledání, zachytit místa a označení jednotlivých stopa, ale také celý komentář k průběhu ohledání.

Topografická dokumentace. Úkolem topografické dokumentace je zhotovování náčrtků a plánek kriminalisticky relevantních míst. Může tak zvýšit názornost a přispět k vytvoření objektivního obrazu o tom, jak to na místě ohledání vypadalo. Náčrtek se provádí přímo na místě ohledání a je vlastně podkladovým materiálem, ze kterého se čerpá při tvorbě plánu, který se provádí na pracovišti, po návratu z místa ohledání.

Speciální způsoby dokumentace např. nebo systémem SPHERON, z dronu apod.¹³⁴ Tyto způsoby dokumentace se využívají pro zachycení místa, kde byly spáchány nejzávažnější trestné činy (vraždy, teroristické útoky apod.), nebo místa, která jsou rozsáhlá z hlediska ohledání příliš rozsáhlá (velké požáry, letecké havárie).

¹³³ HOLEK, Tomáš. *Ohledání místa činu*. [online]. Brno. 2019. [cit. dne 20-01-2021]. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Katedra bezpečnosti a práva. JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/yruzc/Bc_prace_Holek.pdf

¹³⁴ HOLEK, Tomáš. *Ohledání místa činu*. [online]. Brno. 2019. [cit. dne 20-01-2021]. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Katedra bezpečnosti a práva. JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/yruzc/Bc_prace_Holek.pdf

Závěrem této kapitoly je možno konstatovat, že kriminalistická dokumentace jak paměťových, tak materiálních stop je nezbytná k objasňování a vyšetřování trestné činnosti, ale také pro prokázání viny či nevin v soudním řízení. Výše uvedené typy dokumentací utvářejí komplexní materiál o průběhu výslechu, o procesu ohledání a výsledcích kriminalistických metod použitých v konkrétním případě. Umožňuje tak každému si vytvořit přesnou představu o kriminalisticky relevantní události a následně také o důkazech, které byly ze zajištěných stop získány.

5 KRIMINALISTICKÁ IDENTIFIKACE

Pojem „*totožnost*“ a „*identifikace*“, přesněji „*kriminalistická identifikace*“ jinak vymezuje tyto pojmy logika, jinak přírodní vědy a jinak kriminalistika, *Totožností* je v kriminalistice chápán individualizovaný vztah mezi dvěma či více stavy, projevy nebo částmi jednoho materiálního objektu. *Identifikace*, resp. „*kriminalistická identifikace*“ je proces, který má za cíl poznat vztah konkrétní kriminalisticky relevantní události, kriminalistických stop a objektů, které stopu vytvořily.

5.1 Základní principy kriminalistické identifikace

Kriminalistickou identifikaci lze definovat jako: „*proces, během kterého se zjišťuje, kterým konkrétním objektem byla vytvořena konkrétní kriminalistická stopa. Jedná se o proces ztotožňování objektů podle kriminalistických stop a jiných zobrazení, ve kterém se hledá souvislost osoby nebo věci s kriminalisticky relevantní událostí.*¹³⁵

Za východisko kriminalistické identifikace je označována teorie vzájemného působení objektů. Právě vzájemné působení objektů jeden na druhý, podílejících se na trestném činu, způsobuje vznik materiálních stop, které jsou následně využívány v kriminalistické identifikaci.¹³⁶ Základem kriminalistické identifikace jsou následující pojmy:

- *ztotožnění*
- *individuálnosti*
- *relativní stálosti* objektů kriminalistické identifikace

¹³⁵ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 137. ISBN 978-80-7380-666-8.

¹³⁶ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 138. ISBN 978-80-7380-666-8.

Totožnost objektu, resp. „ztotožnění“ objektu je možné definovat jako: „*individualizovaný vztah mezi dvěma nebo více odrazy jednoho a téhož objektu.*“¹³⁷ Jinak řečeno jde o naprostou shodu mezi stopou a objektem, které mohl stopu vytvořit, a tento vztah byl potvrzen.

Totožnost objektů, tedy kriminalistické stopy a vytypovaného objektu, je zkoumána v tzv. „*procesu ztotožňování*“. Zkoumají se projevy objektu v různých fázích a projevech, nejčastěji však jako kriminalistické materiální stopy. Tento proces lze vyjádřit takto: „*V procesu ztotožňování se abstrahují společné rysy různých projevů a na jejich základ se vyvozují závěry, zda jde o projevy jednoho a téhož objektu.*“¹³⁸

Cílem kriminalistické identifikace je stanovit, že na určitém odražejícím objektu, tedy ve stopě, se zobrazil konkrétní odražený objekt.¹³⁹

Individuálnost objektu. Na tomto místě je vhodné uvést, že kriminalistická identifikace vychází ze zásady, že: „*každý objekt materiálního světa s relativně stálými prostorovými hranicemi je individuální, neopakovatelný.*“¹⁴⁰ Každý objekt má totiž nejen své obecné vlastnosti, které jsou společné pro určitou skupinu objektů, ale má rovněž své individuální identifikační znaky, kterými mohou být u nástrojů různé rýhy, prohloubeniny, u člověka či zvířete například o jeho vzrůst, následky nemocí, zákroků, úrazů apod.

¹³⁷ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 148. ISBN 80-86473-82-1.

¹³⁸ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 148. ISBN 80-86473-82-1.

¹³⁹ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 139. ISBN 978-80-7380-666-8.

¹⁴⁰ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 140. ISBN 978-80-7380-666-8.

Nutno podotknout, že různé vlastnosti objektu mají různý stupeň důležitosti pro kriminalistickou identifikaci. Největší význam mají znaky vysoce specifické pro daný objekt, jedná se o tzv. „markanty“.¹⁴¹

Relativní stálost objektu. Platí, že objekty kriminalistické identifikace podléhají nejrůznějším vlivům, a to vlivům povětrnostním, chemickým, fyzikálním a mnoha dalším, v důsledku čehož u nich může docházet ke změnám. Pro úspěch v kriminalistické identifikaci je důležité, aby byly objekty, které se odrazily do stopy, relativně stálé, nepodléhaly rychlým a podstatným změnám a zároveň musí být snadno interpretovatelné.

Z toho vyplývá, že čím stálější jsou vlastnosti zkoumaných objektů, tím jednodušší a zároveň spolehlivější proces kriminalistické identifikace bude. Příkladem mohou být otisky papilárních linií, které jsou jako celek po celý život člověka neměnné, ale mění se pouze některé identifikační znaky, například tím, že vznikne jizva, a tak pouze některé dříve viditelné identifikační znaky zaniknou. Z tohoto důvodu jsou daktyloskopické stopy prakticky vždy využitelné v kriminalistické identifikaci. Mezi poměrně stálé kriminalistické stopy lze zařadit také stopy mechanoskopické nebo trasologické. Vtisky se snadno poškodí a změní, proto musí být opatrně zajištěny, jinak může být jejich identifikační využití obtížnější nebo dokonce nemožné.¹⁴²

¹⁴¹ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 141. ISBN 978-80-7380-666-8.

¹⁴² STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 141–142. ISBN 978-80-7380-666-8.

5.2 Objekty a druhy kriminalistické identifikace

Objekty, jimiž se zabývá kriminalistická identifikace, lze rozdělit na dvě základní skupiny a to:

a) objekty ztotožňované

b) objekty ztotožňující

Ztotožňovaný objekt, resp. objekt *identifikovaný*, lze vymezit jako „*objekt, který jednoznačně souvisí s kriminalisticky relevantní událostí, a to nejčastěji proto, že vytvořil konkrétní kriminalistické stopy.*“¹⁴³ Z toho vyplývá, že ztotožňovaným objektem kriminalistické identifikace je každý objekt, který se určitým způsobem odrazil v kriminalistické stopě či v nějakém jiném odrazu. Předpokládá se, že takový objekt má vztah k vyšetřované události. Ztotožňovanými objekty tak mohou být:

a) lidé

b) věci

c) zvířata

Pro identifikaci zjišťovaného objektu se zkoumají vlastnosti objektu podle jeho stop, a to na základě komparace nejrůznějších srovnávacích materiálů, kterými mohou být fotografie, evidenční materiál založený ve sbírkách policie, nebo i zkoumáním objektu in natura.

¹⁴³ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 152. ISBN 80-86473-82-1.

Například pro identifikaci osob se používá portrétní identifikace či daktyloskopie, u věcí lze uvést balistické identifikační zkoumání (u zbraní, vystřelených nábojnic či projektilů).¹⁴⁴

Ztotožňující objekty, jsou druhou skupinou objektů, se kterými se pracuje v procesu kriminalistické identifikace. Tyto objekty se také označují jako **objekty identifikující**. Lze je popsat jako: „*objekty, které odrážejí vlastnosti identifikovaných objektů.*“¹⁴⁵ Jinak řečeno, na základě identifikujících objektů je možné identifikovat osoby, věci či zvířata. Mezi identifikující objekty pak řadíme zejména materiální kriminalistické stopy z místa ohledání nebo obdobný materiál vytvořený na znaleckém pracovišti tzv: „srovnávací“ materiál.

Identifikující objekty lze proto v zásadě rozdělit do dvou dalších skupin, a to na:

- **kriminalistické stopy**
- **srovnávací materiály**

Co se týká **kriminalistických stop**, jsou nejčastějším a nejdůležitějším nositelem informací o ztotožňovaném objektu. „*Stopy mohou být nahrazeny svými kopiemi, např. stopa obuvi je nahrazena sádrovým odlitkem obuvi*“ - což může posloužit jako přirozený vzorek pro další vyšetřování.¹⁴⁶

Srovnávací materiál je nositelem informace, který se vytváří „uměle“ na odborném pracovišti, a to z objektu ztotožňovaného, o němž předpokládáme, že kriminalistickou stopu na místě činu vytvořil. Mohou existovat buď v podobě pokusně zhotovených

¹⁴⁴ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 152–153. ISBN 80-86473-82-1.

¹⁴⁵ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 153. ISBN 80-86473-82-1.

¹⁴⁶ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 153. ISBN 80-86473-82-1.

experimentálních vzorků, získaných zcela mimo souvislost kriminalisticky relevantní událostí (například kontrolní otisky prstů), nebo jako vzorky právě pro potřeby kriminalistické identifikace.¹⁴⁷

Kriminalistickou identifikaci je možné rozčlenit na několik druhů dle následujících kritérií, a to na identifikaci:

- a) *subjektu uskutečňujícího proces identifikace*
- b) *ztotožňovaných objektů*
- c) *odborných znalostí nutných ke zkoumání a dle k tomu použitých metod*
- d) *skutečnosti, zda se dospěje ke zjištění totožnosti či nikoliv*
- e) *druhů identifikačních znaků, které jsou k identifikaci využívány*

Ad. a) Podle subjektu uskutečňujícího proces identifikace. První skupinou je kriminalistická identifikace podle subjektu uskutečňující proces identifikace, tedy podle toho, kdo provádí kriminalistickou identifikaci a na jakém pracovišti. Do této skupiny lze zařadit dva druhy kriminalistické identifikace, a to:

- *identifikaci znaleckou*
- *identifikaci rekogniční*

Jak je patrné již z pojmu **znalecká identifikace**, tuto identifikaci provádí právě osoba znalce, popř. experta, odborníka z daného oboru lidské činnosti, přičemž při identifikaci ztotožňovaného objektu jsou využívány nejrůznější typy materiálních stop. Zde je nutno dodat, že sem lze zařadit identifikační zkoumání, které provádí také expert nebo odborník z daného kriminalisticko-technického oboru specializovaného pracoviště PČR. Podstatou je, že znalec nebo expert provádí identifikaci zpravidla jen jednoho konkrétního druhu kriminalistických stop, např. se pokouší identifikovat zajištěné balistické stopy s konkrétní zbraně.

¹⁴⁷ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 144. ISBN 978-80-7380-666-8.

Naopak *rekogniční identifikace* je identifikací prováděnou zejména svědkem či poškozenou osobou a jsou při ní využívány stopy paměťové. Jedná se o *laickou identifikace* a cílem je daný objekt ztotožnit. Osoba, která rekogniční identifikaci provádí, může znovu poznat již dříve vnímanou osobu, zvíře nebo věc podle jednotlivých markantů, ale také podle celkového hlasového projevu nebo podle jejich funkčních a dynamických stereotypů.¹⁴⁸

Podle ztotožňovaných objektů lze kriminalistickou identifikaci rozdělit na identifikaci:

a) *osob*

b) *věcí*

c) *zvířat*

Identifikace osob probíhá na základě anatomických a antropologických znaků těla člověka (tvar těla, hlavy, rtů, nosu, vlasy apod.), dále pak na základě funkčních znaků pohybového projevu (lokomoce, gestikulace či ruční písmo), na základě markantů papilárních linií, hlasu, podoby, ale i na základě stop trasologických.

Identifikace věcí probíhá: „na základě zkoumání stop, které odrážejí vnější vlastnosti působícího objektu, případně i stop, odrážejících vnitřní strukturu působícího objektu.“¹⁴⁹ Nejčastěji lze věci identifikovat podle výrobních čísel či zvláštních poškození. V souvislosti s *identifikací věcí* lze zmínit využití stop balistických, trasologických, mechanoskopických, chemických, pyrotechnických a mnoha dalších. Cílem je vždy ztotožnit konkrétní věc.

¹⁴⁸ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 145. ISBN 978-80-7380-666-8.

¹⁴⁹ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 145–146. ISBN 978-80-7380-666-8.

Identifikace zvířat. Tato identifikace je v české kriminalistické identifikaci využívána velice sporadicky. Pokud k ní dochází, využívají se postupy obdobné jako u identifikace osob či věcí.¹⁵⁰

Kriminalistická identifikace podle odborných znalostí nutných ke zkoumání a dle k tomu použitých metod. Podle odborných znalostí potřebných ke zkoumání a kriminalistických metod ke zkoumání využitých lze rozlišovat např. kriminalistickou identifikaci:

- a) *balistickou*
- b) *trasologickou*
- c) *daktyloskopickou*
- d) *biologickou*
- e) *mechanoskopickou* apod.¹⁵¹

Podle skutečnosti, zda se dospěje ke zjištění totožnosti či nikoliv, se kriminalistická identifikace členění na“

- a) *dovršenou*, tedy individuální
- b) *částečně dovršenou*
- c) *nedovršenou*

¹⁵⁰ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 156–158. ISBN 80-86473-82-1.

¹⁵¹ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 145. ISBN 978-80-7380-666-8.

Individuální identifikaci lze označit z důkazního hlediska jako nejcennější. Pokud při kriminalistické identifikaci dojde k individuální identifikaci, dojde „*ke zjištění, že stopa má tentýž souhrn identifikačních znaků jako zkoumaný (podezřelý) objekt.*“¹⁵²

Druhou skupinou je **identifikace nedovršená**, to je zjištění skupinové příslušnosti objektu, například druhu obuvi nebo ráže střelné zbraně. Slouží OČTŘ k vyloučení některých podezřelých osob, jako osoby podezřelé, jejichž krevní vlastnosti nemohou zatím identifikovat konkrétního člověka, nebo pokud vzorec DNA vygenerovaný z nalezené biologické stopy na místě kriminalisticky relevantní události, neodpovídá jejich vlastnímu vzorci DNA.¹⁵³

Podle druhů identifikačních znaků, které jsou k identifikaci využívány, pak rozlišujeme identifikaci dle jejich odrážených vlastností. V tomto případě se zjišťují vlastnosti, jež obsahují informaci:

- a) ***o vnější stavbě objektu***, dále vlastností obsahujících informaci
- b) ***o vnitřním složení objektu***
- c) ***o vlastnostech funkčních a dynamických objektu***

První skupina znaků kriminalistům pomáhá určit nejčastěji tzv. „**mikrorelief**“ objektu, druhá pak pomáhá určit, jaké kriminalisticky využitelné informace obsahuje vnitřní stavba objektu např. chemické složení, molekulární či krystalickou stavbu objektů a poslední skupina znaků pomáhá odhalit určité specifické vlastnosti člověka. Jedná se například o jeho somatické vlastnosti či jeho dynamické stereotypy.¹⁵⁴

¹⁵² STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 158. ISBN 80-86473-82-1.

¹⁵³ STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. s. 158. ISBN 80-86473-82-1.

¹⁵⁴ STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. s. 148. ISBN 978-80-7380-666-8.

6 POLICEJNÍ ČINNOST V PRAXI

Jak již bylo v této práci několikrát zmíněno, práce s kriminalistickými stopami slouží především k odhalování pachatelů trestných činů. Je nutné zmínit, že zejména policejní orgán, ale i jiný OČTŘ, má v různých fázích trestního řízení různou úlohu. S tím souvisí fakt, že někteří odborníci rozlišují využívání kriminalistických metod, postupů a prostředků v rámci trestního řízení a v jejich využívání v předprocesní činnosti policisty; jiní se zaměřují na aplikaci těchto metod pouze v rámci kriminalistické vědy a kriminalistické praktické činnosti.

Jak vyplývá z odborné literatury: „v některých západních zemích je kriminalistika orientována téměř výlučně do sféry policejní činnosti mimo trestní proces. Naproti tomu v některých bývalých socialistických zemích se kriminalistika zabývala pouze činností vyšetřovatele po zahájení trestního stíhání; projevovaly se snahy konstituovat vedle kriminalistiky samostatnou nauku o předprocesní operativně pátrací činnosti policie.“¹⁵⁵

K této myšlence se však někteří autoři staví záporně, když tvrdí, že zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop jsou stejné, bez ohledu na to, zda bylo nebo nebylo zahájeno trestní stíhání a k tomu dodávají, že: „metody shromažďování a zkoumání těchto stop na jedné straně policií před zahájením trestního stíhání a na druhé straně orgány činnými v trestním řízení jsou sice odlišné svým právním statusem, nikoliv však svou gnoseologickou podstatou. Obecná teoretická východiska kriminalistiky a kriminalistické metody jsou platné jak pro předprocesní policejní činnost, tak pro orgány činné v trestním řízení. Také expertní kriminalistické metody jsou stejné bez ohledu na to, zda je využívá znalec přibraný v trestním řízení nebo policejní technik.“¹⁵⁶

¹⁵⁵ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 10. ISBN 80-7179-362-0

¹⁵⁶ MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 10. ISBN 80-7179-362-0

K tomu lze dodat: „*Policejní orgán je v rámci trestního řízení jak orgánem plnícím úkoly před zahájením trestního stíhání (zejména operativní činnost) v rámci prověřování, tak orgánem konajícím vyšetřování. Působí zejména v přípravném řízení, kdy provádí úkony k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vede vyšetřování; po podání obžaloby policejní orgán může opatřovat důkazy na žádost státního zástupce nebo soudu.*“¹⁵⁷

Vzhledem k výše uvedenému je pak možno policejní činnost rozdělit do několika fází, které lze označit za fázi:

- a) ***před prověřováním*** KRU, resp. trestněprávní události
- b) ***prověřování*** události
- c) ***vyšetřování*** události
- d) ***řízení před soudem***

Policejní činnost před fází prověřování, k této fázi lze stručně uvést, že policie provádí: „*šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin*“¹⁵⁸, nikoliv podle trestního řádu, nýbrž stále ještě dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“). Za oddělovací moment mezi fází, kdy policejní orgán postupuje ještě dle zákona o policii, a fází, ve které již provádí úkony podle trestního řádu je okamžik sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení.¹⁵⁹

¹⁵⁷ STRAUS, Jirí. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. s. 156. ISBN 978-80-7380-258-5.

¹⁵⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck. 2013. ISBN 978-80-7400-465-0

¹⁵⁹ Zákon č. 141/1969 Sb., o trestním řízení soudním, § 158 odst. 3.

Jak zákon o policii uvádí v ustanovení § 61 „oprávnění“, může policejní orgán ve fázi před prověřováním požadovat vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení trestného činu¹⁶⁰. Dále může podle § 62, téhož zákona, pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy osob a věcí, které se nacházejí se na místech veřejně přístupných a může také ve smyslu § 62 pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy o průběhu jednotlivých úkonů¹⁶¹.

Dále je zde v ustanovení § 69 uvedeno, že: „*policista před zahájením úkonů trestního řízení z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu jiné osoby anebo orgánu za účelem získání poznatků o trestné činnosti vyhledává, odhaluje, a je-li to třeba, i dokumentuje skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. V rámci činnosti podle věty první je povinen předcházet trestné činnosti.*“

V odst. 2, téhož ustanovení, je uvedeno, že: „*policista při výkonu činností podle odstavce 1 postupuje podle tohoto zákona, za využití oprávnění a prostředků v něm uvedených.*“ Z toho vyplývá, že policista se snaží i před fází prověřování získat co nejvíce poznatků o trestné činnosti, a tím máme na mysli, získání, co největšího počtu věrohodných kriminalistických stop.

To podporuje také významné oprávnění ve vztahu ke kriminalistickým stopám, jež je dáno policii. Jedná se o ustanovení § 63 odst. 4, zákona o policii, kde se stanoví, že: „*Nelze-li totožnost předvedené osoby zjistit na základě sdělených údajů ani v dostupných evidencích, je policista oprávněn získat informace potřebné k jejímu ztotožnění snímáním daktyloskopických otisků, zjišťováním tělesných znaků, měřením těla, pořizováním obrazových, zvukových a jiných záznamů a odebíráním biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení.*“¹⁶²

¹⁶⁰ Zákon č. 273/2008 sb. § 61 zákona o policii

¹⁶¹ Zákon č. 273/2008 § 62 zákona o policii

¹⁶² Zákon č. 273/2008 § 63odst. 4 zákona o policii

Policie má při předcházení trestným činům a při získávání poznatků o již spáchané trestné činnosti, k dispozici odpovídající kriminalisticko-technické metody, postupy a prostředky, na základě, kterých získává potřebné kriminalistické stopy a jiné důkazní prostředky.

Dále je vybavena tzv. „*podpůrnými operativně pátracími prostředky*“. Jedná se o významné nástroje, které policii propůjčuje zákon o policii. Mezi podpůrné operativně pátrací prostředky řadíme:

- a) využití informátora
- b) krycích prostředků
- c) zabezpečovací techniky
- d) zvláštních finančních prostředků ¹⁶³

Využívání moderních prostředků bez pochyby zjednoduší policistům práci a ušetří čas při vyšetřování.

Policejní činnost ve fázi prověřování. Tato fáze je v trestním řádu časově ohraničena, resp. vyznačena okamžikem sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení do fáze vyšetřování. Před zahájením trestního řízení má policejní orgán ještě relativně omezené pravomoci oproti vyšetřovací fázi trestního řízení, ale i tak má významnou úlohu při práci se získáváním a zkoumáním kriminalistických stop.

Na úvod je nutné zmínit, že od počátku zahájení trestního řízení, tedy jakmile je postupováno podle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), dochází ve vztahu k policii k terminologické změně. Zatím co zákon o policii pracuje s pojmem „*policie*“, v trestním řádu se již s tímto pojmem nesetkáme. Trestní řád již pracuje pouze s pojmem „*policejní orgán*“, jakožto s jedním z orgánů činných v trestním

¹⁶³ Zákon č. 273/2008 § 72–77 zákona o policii

řízení. Podle § 12 odst. 1 trestního řádu se tedy orgánem činným v trestním řízení, kromě soudu a státního zástupce, rozumí právě policejní orgán.¹⁶⁴

Policejním orgánem se pak v zásadě rozumí „*útvár Policie České republiky, který plní úkoly v trestním řízení. Další instituce mají též postavení policejního orgánu (např. pověřené orgány Vojenské policie, pověřené orgány Bezpečnostní informační služby nebo Úřadu pro zahraniční styky a informace)*.“¹⁶⁵

Trestní řád především v § 158 odst. 3 zmiňuje několik způsobů, jakými policejní orgán vyhledává a následně zajišťuje kriminalistické stopy. Jedná se o podání vysvětlení ze strany fyzických a právnických osob, čímž dochází k získávání paměťových stop, ať už potenciálních pachatelů trestných činů, nebo svědků či obětí události.¹⁶⁶

Trestní řád umožňuje dále policejnímu orgánu provádět ohledání věci či místa činu, které je samozřejmě zdrojem mnoha materiálních stop¹⁶⁷. Policejní orgán může také policejní orgán vyžadovat provedení zkoušky krve či jiného podobného úkonu, a kromě krve i odběr jiného biologického materiálu¹⁶⁸. Policejní orgán může rovněž pořizovat obrazové či zvukové záznamy osob, přičemž za stanovených podmínek může snímat též daktyloskopické otisky, provádět prohlídku těla pro potřeby zjištění jak totožnosti osob,

¹⁶⁴ § 12 odst. 1 trestního řádu

¹⁶⁵ STRAUS, Jiří. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. s. 156. ISBN 978-80-7380-258-5.

¹⁶⁶ Zákon č. 141/1961 Sb § 158 odst. 3 písm. a) trestního řádu

¹⁶⁷ Zákon č. 141/1961 Sb § 158 odst. 3 písm. d) trestního řádu

¹⁶⁸ Zákon č. 141/1961 Sb § 158 odst. 3 písm. e) trestního řádu

tak i ke zjištění potenciální přítomnosti kriminalistických stop či ke zjištění následků činu.¹⁶⁹ Policejní orgán je rovněž oprávněn využít pro získání kriminalistických stop

tzv. „*operativně pátrací prostředky*“, mezi něž patří předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta.¹⁷⁰

Fáze prověřování je nesmírně důležitou fází z hlediska práce s kriminalistickými stopami, zejména těmi materiálními. Jedná se totiž o prvotní okamžik po odhalení spáchaného protiprávního jednání, jeho pachatele nebo oběti a policejní orgán spolu s experty zajišťují místo činu a na něm zanechané kriminalistické stopy.

Policejní činnost ve fázi vyšetřování. Fáze vyšetřování je fází, v níž má policejní orgán rovněž velice důležitou úlohu. Cílem policejního orgánu je postupovat takovým způsobem, „*aby byly co nejrychleji v potřebném rozsahu vyhledány důkazy k objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu.*“¹⁷¹

Policejní orgán, zejména ve složitějších případech sestavuje plán vyšetřování, který navazuje na plán prověřování a slouží zejména k tomu, aby bylo vyšetřování systematické a aby se policejní orgán držel určité osy a nezabíhal do tzv. „*slepých uliček*“.

Co se týká získávání a zajišťování paměťových stop v podobě nejrůznějších výsledků, policejní orgán je zde svázán dikcí zákona. V případě klasického přípravného řízení svědky může policejní orgán vyslýchat pouze v případě, že se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon, jde o svědka, který je osoba mladší osmnácti let, osoba, o jejíž schopnosti správně a úplně vnímat, zapamatovat si a reprodukovat skutečnosti, v nichž je

¹⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb § 158 odst. 3 písm. f) trestního řádu

¹⁷⁰ Zákon č. 141/1961 Sb § 158b – 158f trestního řádu

¹⁷¹ Zákon č. 141/1961 Sb § 164 odst. 1 trestního řádu

vyslýchána, je pochyb, a konečně též pokud je svědkem osoba, na níž by mohl být vyvíjen nátlak.¹⁷²

V trestním právu totiž platí zásada ústnosti a bezprostřednosti, dle které by měly všechny důkazy být provedeny až při hlavním líčení, a tudíž i výslech musí být proveden především v řízení před soudem.

Co se týká materiálních stop, ve fázi vyšetřování by v ideálním případě měly být tyto stopy vyhledány zajištěny a zadokumentovány a policejní orgán, potažmo státní zástupce, by měl na jejich základě činit úkony směřující k tomu, aby pachatel daného trestného činu byl postaven před soud.

Fáze řízení před soudem. Co se týká fáze řízení před soudem, zde již policejní orgán nemá takřka žádné kompetence ve vztahu ke kriminalistickým stopám. Toto oprávnění přebírá soud v plném rozsahu.

Závěrem této kapitoly lze obecně konstatovat, že policejní práce se velmi složitou činností, při které policejní orgán musí jednat v mezích zákonných norem a zároveň plně využívat metod postupů a prostředků, které mu předkládá kriminalistika zejména k vyhledání, zajištění a dokumentaci kriminalistických stop.

¹⁷² Zákon č. 141/1961 Sb § 164 odst. 1 trestního řádu

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo představit odborné veřejnosti problematiku kriminalistických stop, a to jak jejich vznik, zánik, možnosti vyhledávání, zajištění a jejich dokumentace, tak jejich klasifikaci podle předem vytyčených hledisek. Dílčím cílem bylo využití tématu ve výuce kriminalistiky. Při tvorbě předkládané práce byly využity metody literární rešerše, srovnávání, analýza, syntéza a dedukce získaných informací. Těchto cílů bylo dosaženo.

Z práce vyplývá, že kriminalistickou stopu lze vnímat jako alfu a omegu veškeré práce kriminalistů při odhalování a objasňování trestné činnosti, neboť jsou to právě kriminalistické stopy, které orgány činné v trestním řízení dovedou k pachateli trestného činu a k jeho případnému potrestání. Lze si jen stěží představit, jakým způsobem by mohlo dojít k dopadení pachatele a jeho následnému usvědčení v trestním řízení v případě, kdyby kriminalisté neměli k dispozici stopy, které by je k pachateli dovedly.

Práce s kriminalistickými stopami, ať už se jedná o jejich vyhledávání, zajišťování či konečnou dokumentaci prochází neustálým kriminalisticko-technickým i trestně právním vývojem, a to zejména v posledních desetiletích. To souvisí s neustálým vývojem technologií v různých vědeckých oborech, jejichž poznatky kriminalistika využívá. S tím ruku v ruce souvisí také vývoj nových technik a způsobů jednak páchání trestné činnosti a jednak odhalování stop, které pachatelé po sobě zanechávají.

Kromě toho je samozřejmě nutné si uvědomit, že vyhledávání, zajišťování a zejména pak zkoumání kriminalistických stop je nesmírně odbornou lidskou činností, kterou mohou vykonávat pouze vysoce kvalifikovaní policisté, zaměstnanci policie nebo jiní znalci.

Současná situace v oblasti kriminalisticko-praktické činnosti na území České republiky bohužel dle mého názoru není zcela ideální. Dle mého poznání, přes velký potenciál tuzemského policejního aparátu investovaný do této oblasti, a přestože byl věnován dostatečný počet finančních prostředků na tuto činnost a vzdělání policistů, někdy není

možné využívat při práci s kriminalistickými stopami takové prostředky a techniku, jaké jsou na současném trhu k dispozici.

I přes tyto překážky je práce policejních orgánů a dalších kriminalistů na území České republiky na velmi vysoké úrovni a zcela jistě ob stojí i v porovnání s aplikací kriminalisticko-praktické činnosti bohatších západních policejních sborů.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7.
2. MUSIL, Jan. KONRÁD, Zdeněk. SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001, 512 s. ISBN 80-7179-362-0
3. PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy: teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 506 s. ISBN 978-80-7380-396-4.
4. PORADA, Viktor, a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2.
5. STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 173 s. ISBN 978-80-7380-367-4.
6. STRAUS, Jiří. KONRÁD, Zdeněk. PORADA, Viktor. SUCHÁNEK, Jaroslav. VAVERA, František. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. 175 s. ISBN 80-86473-82-1.
7. STRAUS, Jiří. PORADA, Viktor, a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. 417 s. ISBN 978-80-7380-666-8.
8. STRAUS, Jiří. VAVERA, František et. al. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 441 s. ISBN 978-80-7380-370-4.
9. STRAUS, Jiří. VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. 349 s. ISBN 978-80-7380-258-5.

10. ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck. 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

Elektronické zdroje

STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Kriminalistické stopy obsahující informaci o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřního složení objektu*. [online]. 2004. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>

ČÍRTKOVÁ, Ludmila; PORADA, Viktor. Soudní inženýrství. *Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích*. [online]. 2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>

HESS, Ladislav. PORADA, Viktor. STRAUS, Jiří. Soudní inženýrství. *K charakteristice a významu paměťové stopy*. [online]. 2004. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf>

HOLEK, Tomáš. *Ohledání místa činu*. [online]. Brno. 2019. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS. Katedra bezpečnosti a práva. JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská, Ph.D. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/yruzc/Bc_prace_Holek.pdf

VYSKOČIL, Martin. Bezpečnostní teorie a praxe. *Kriminalisticko-taktická metoda výslechu v souvislosti s vyšetřováním trestného činu pojistného podvodu*. [online]. Praha. Ročník 3–2019. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/01/Kriminalisticko-takticka-metoda-vyslechu.pdf>

VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

Soudní inženýrství. *Vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místě činu*. [online]. Praha. Ročník 16–2005. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-06-312-328.pdf>

Metody analýzy. [online]. Dostupné z:
http://home1.vsb.cz/~dan11/aps_eko/03%20APS%20EKO%20%20metody%20analyzy.pdf

Legislativní dokumenty

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky